

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ŽIVOT

2005

DECEMBER
GRUDZIĘŃ

Č. 12 (570)

CENA 2.20 zł

Príjemné a pokojné
vianočné sviatky
želá

PORADA
ŽIVOTA '2005

MOJE
NAJZAUJÍMAVEJŠIE
VIANOCE

NOVÁ
KLUBOVŇA
V JABLONKE

Redakcia
a Spolok

6. novembra 2005 sa v Dome slovenskej kultúry v Kacvíne konala výročná porada dopisovateľov a spolupracovníkov Života a aktívum nášho Spolku (odkiaľ je aj nás záber), ktorej sa zúčastnilo takmer deväťdesiat krajanov zo Spiša, Oravy a iných stredísk. Podrobnejšie o tomto podujatí píšeme na str. 20-21.

Foto: M. Smondek

V ČÍSLE:

Moje najzaujímavejšie Vianoce	3-5
Nová klubovňa v Jablonke	6
Rozlúčka s generálnou konzulkou SR	7
Čo je nové v Oravke?	8-9
Nevšedný deň	10-11
II. dni slovenskej kultúry v Krakove	11-12
Horčičné zrnko...	13
Na hodine slovenčiny v Podviku	14-15
Ako sa nám darilo	15
Diplomacia srdca (2)	16-17
Spomienka na Michala Grigera	18
Krempachy '2005	19
Porada Života '2005	20-21
Poviedka na voľnú chvíľu	22-23
Moje obrázky z Oravy	24
Konferencia zahraničných Slovákov	25
Čítatelia – redakcia	26-28
Poľnohospodárstvo	29
Mladým – mladším – najmladším	30-31
Šport	32
Učíme sa pliesť'	33
Naša poradňa	34-35
Psychozábava – humor	36-37
Zaujímavosti	38

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7 tel. 633-36-88,
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www.tsp.org.pl

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE, ZARZĄD GŁÓWNY
SPOŁOK SLOVÁKOV V POLSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7
tel. 632-66-04, 634-11-27, fax 632-20-80, e-mail: zg@tsp.org.pl

**Zrealizowano przy udziale wsparcia finansowego
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji**

Redaktor naczelny: JÁN ŠPERNOGA

Zespół: Agáta Klukošovská, Marián Smondek

Spoleczne kolegium doradcze:

Žofia Bogačíková, Jerzy M. Bożyk, František Harkabuz,
Žofia Chalupková, Bronislav Knapčík, Lídia Mšalová

Skład: Redakcja Život

Łamanie i druk: Drukarnia TSP, 31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje Zarząd Główny
w Krakowie w terminach: do 30 listopada na I kwartał,
I półrocze oraz cały rok następny;
do 15 czerwca na II półrocze roku bieżącego
lub bezpośrednio wpłatą na konto:

BANK POLSKA KASA OPIEKI S.A. III/O KRAKÓW 73 1240 2294 1111 0000 3708 6985
Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Cena prenumeraty dla kół i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 2,20 zł, półrocze - 13,20 zł, rocznie - 26,40 zł

Cena prenumeraty zagranicznej jest wyższa o 100%.

**Koszt wysyłki 1 numeru za granicę pocztą lotniczą wynosi 6,80 zł,
rocznie 81,60 zł**

**Cena numeru w prenumeracie indywidualnej w kraju
wynosi 3,65 zł, rocznie 43,80 zł**

Nie zamówionych tekstów, rysunków i fotografii
redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów
oraz zmian tytułów nadesłanych tekstów.

Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych,
nie zawsze zgodnych z poglądami redakcji.

Nakład 2300 egz.

MOJE NAJZUJÍMAVEJŠIE VIANOCE

Vianoce sú obdobím pokoja, radosť, kolied a priateľských stretnutí, na ktoré si niekedy po celý rok nevieeme nájsť čas. Práve vtedy si väžime prítomnosť svojich najbližších. Na tento čas sa svet akoby zastavuje a konflikty sa stavajú menej viditeľné. Viacerí z nás sa možno práve vtedy stihnu zamyslieť nad tým, aké mávali v živote Vianoce a niektoré si možno aj dobre zapamätali. Napríklad krajanka Helena Kovalčíková z Krempáčov si s nostalgiou zaspomína na svoje dievčenské roky, kedy podľa nej mávala najkrajšie Vianoce. A tých doteraz prežila veľa, vedľa tento rok oslávila osemdesiate štvrté narodeniny. – Samozrejme, každé Vianoce majú svoje čaro, ale zakaždým sú iné. Ked' takto rozmýšľam, zdá sa mi, že tie najzaujímavejšie Vianoce som prezila

na ktorej neskôr hrali. Najskôr sme sa pohostili a potom sme spievali a tancovali. Cez vianočné popoludnia sme sa chodili sánkovať. Spomínam si, ako jeden raz niekto z našich kamarátov doniesol väčšie drevené sánky. Pri našom kostole bol mierny kopček a tak sme sa naň išli sánkovať. Bolo veľmi veselo, vystrájali sme a dokonca sme tie sánky polámalí. No, potom sme sa veľmi báli, čo nám na to povedia kamarátovi rodičia. Mali sme však veľa „šťastia“, pri sviatkoch to prešlo bez výčitiek. Vol'akedy sa takéto sánky používali aj na dovážanie slamy zo stodoly a pri iných prácach doma, preto otec musel urobiť nové. Boli to naozaj veselé, družné a čarowné Vianoce, ktoré mi utkveli v pamäti dodnes.

Podľa Heleny Vianoce v minulosti boli ovel'a radostnejšie a veselšie snáď aj preto, lebo bola mladá, neniesla zodpovednosť za rodinu a domácnosť. Ľudia sa vtedy častejšie stretávali, navštevovali sa nielen rodiny, ale aj susedia a známi.

– Mám pocit, že dnes sú ľudia zaneprázdnení aj cez Vianoce, – konštatuje Helena. – Nestretávajú sa už tak často s rodinou, tobôž so susedmi. Okrem toho upadajú do zabudnutia aj mnohé vianočné zvyky, ktoré predsa by sme mali tradovať, aby ich poznali naše deti.

Potešiteľný je však fakt, že sú predsa krajanské rodiny, v ktorých sa kladie dôraz na udržiavanie vianočných zvykov. Je to tak v rodine krajanky Alžbety Górovej z Kacvína. Podľa nej najzaujímavejšie Vianoce mala v detstve. – Ked' moja mama začala piec koláčiky na Vianoce, vtedy sa v našej domácnosti začínali sviatky. Ja som už bola pripravená pomáhať jej. Moju úlohou bolo plechovými formičkami vykrajovať z medového cesta rôzne zvieratka, hviezdičky, srdiečka, mesiaciky, stromčeky, – spomína Alžbeta. – Upečené medovníčky som krášlila cukrovou polevou. Pripravovala som zo slamy, farebných papierov bud' orechov ozdoby, ktoré sme na Štedrý deň dávali na stromček. Boli to pre mňa naozaj nezabudnuteľné chvíle, najmä, ked' otec po prvýkrát po Štedrej večeri zanôtil koledu,

napr. Čas radosti veselosti... Vol'akedy sa koledy skôr ako pred polnočnou omšou nespievali. Dnes sa to čaro stráca kvôli tomu, že sa v obchodoch sviatky začínajú oveľa skôr, v posledných rokoch dokonca aj viac ako mesiac dopredu. Preto sa snažím, aby do mojej domácnosti sviatky zavítali až tesne pred Štedrým dňom a malí čarovný charakter, aký si ja pamätám z detstva. Učím svoje deti vinše, s ktorými chodia cez Vianoce k rodine. Prajem všetkým krajancom: „nech Ježiško i na Vianoce i v novom roku, Nech vám stojí vždy po boku, požehnáva, čo Vám treba: pokoj, zdravie, hojnlosť chleba.“

Pre niektorých sviatky nadobudli zmysel práve vtedy, keď si založili vlastnú rodinu, do ktorej prišli deti. Krajan Ján Solus z Repísk - Grochlovho Potoka považuje každé Viano-

Helena Kovalčíková z Krempáčov

ešte ako dievča. Bolo nás päť kamarátok a kamarátov, - spomína Helena. – Vždy pred Vianocami sme sa dohodli, čo ktorá z nás donesie na pečenie a potom sme si z donesených vajíčok, múky, cukru a masla upiekli nejakú tú „bábovku“. Na Štedrý deň sme sa stretávali až po polnočnej sv. omši. Väčšinou sme sa schádzali u nás doma, kde sme si pripravili hostinu. Chlapci si doniesli ústnu harmoniku,

Ján Solus z Repísk-Groch. Pot.

ce za neobvyklé. Ale najradostnejšie boli preči tie, ktoré prvýkrát strávili s manželkou a prvorodenou dcérou.

– Boli to ozajstné rodinné Vianoce v plnom zmysle toho slova, – podotýka Ján.

– Naplnil sa mi sen o vlastnej šťastnej rodine okolo stola. Samozrejme boli tam aj moji rodičia. Odvtedy už uplynulo veľa rokov, ale tamtie Vianoce mi zostanú navždy v pamäti. Vtedy aj tá chut' pripraviť stromček, darčeky mala čarownú silu.

Ked' spomíname voňavú vianočnú jedličku, spájajú sa s ňou Vianoce aj krajanke

Anne Hovancovej z Novej Belej. – Spomínam si na svoje prvé Vianoce, ktoré som si zapamätala z detstva. Pred Vianocami som sa snažila byť veľmi dobrá, aby mi Ježiško uštedril bohatú nádielku pod stromčekom, - podotýka Anna. - Veľmi dobre si pamätám tú

Anna Hovancová z Novej Belej

sviatočnú atmosféru, ktorá vládla v našej domácnosti na Štedrý deň. Mama chystala jedlá na večeru, piekla koláče, zasa otec išiel pre jedličku, ktorú sme až po večeri zdobili ozdobami, ktoré som so sestrou predtým pripravila. Ked' sme sa navečerali, otec vniesol do izby jedličku a začali sme ju zdobiť. Snažili sme sa to urobiť čo najkrajšie, lebo sme verili, že aj od toho bude závisieť naša nádielka pod stromčekom. To boli skutočne moje prvé Vianoce, na ktoré často spomínam a myslím si, že boli najzaujímavejšie. Zo zvykov, ktoré patria k Vianociam, sa mi ešte veľmi páčilo, že po polnočnej sv. omši ľudia chodili koledovať a chlapci zasa k svojim vyhliadnutým dievčatám na tzv. „podlazy“. Dnes tento zvyk už upadá do zabudnutia, čo je škoda, lebo je veľmi zaujímavý. No dnes už aj jedličky len zriedkavo bývajú na Vianoce v našich domácnostach, a to asi preto, že sme si zvykli na umelé stromčeky, ktoré sú trvanlivejšie a nemusíme po nich upratovať ihličie.

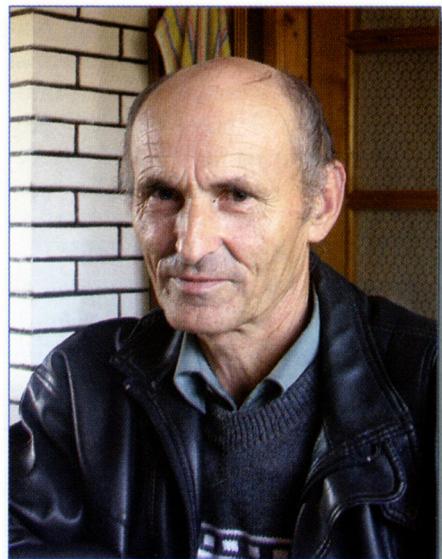

Dorota Mošová z Vyšných Lápš

Ked' ide o prípravu ozdôb na stromčeky a dávnejšie obľúbené prskavky, zaujímavú príhodu mala naša krajanka Dorota Mošová z Vyšných Lápš. – Ked' sa pozérám späť do minulosti, v mojej pamäti mi utkveli najmä Vianoce, ked' som bola ešte školáčka. Chodila som do škôlky a pred Vianocami sme tam robili ozdoby na stromček, napr. Mikuláša z vaty alebo dlhé reťaze z farebných papierov. – spomína Dorota. – Ja som bola veľmi hrdá na svoje ozdoby, ktoré nám po výstave v škôlke dovolili zobrať si domov a zavesiť na stromček. My sme mávali voňavú jedličku, ktorú dedo donášal z lesa. Spolu s babičkou sme ju na Štedrý deň zdobili rôznymi ozdobami, guliami, sviečkami, jabĺčkami a pod.. Bola som veľmi spokojná s našim stromčekom, za čo ma starí rodičia pochválili, že vďaka mojím ozdobám je nás stromček pestrejší. Po večeri sme sedeli pri stromčeku, rozbalovali darčeky, spievali koledy a mamka doniesla prskavky. Ja som sa postavila neopatrne príliš blízko stromčeka, na ktorom visel môj Mikuláš z vaty a stromček začal horieť. Všetci sa ho snažili zachrániť, no nadarmo. Bolo po kráse a čare stromčeka. Na tie Vianoce nezabudnem nikdy. Dobre, že sa opálil len stromček. Z tejto príhody sa mi smeje celá rodina a dnes už aj ja. Teda vidíte, opatrne s prskavkami, môže to byť ozaj nebezpečné. Radšej ich používajte vonku.

* * *

O najzaujímavejšie Vianočné sviatky a zvyky spojené s nimi sme sa opýtali aj krajanov na Orave. Väčšinou si spomenuli na zvyky a obyčaje, ktoré tvorili kedysi neoddeliteľnú súčasť tohto obdobia a dnes sa pomaly vytrácajú z povedomia ľudí. Ako prvý nám odpovedal Ján Zoncel z Podsrnia, ktorý si pospomína na svoje mladé roky. – Vianoce sa mi spájajú so Štedrým večerom, kostolom a polnočou sv. omšou. Vždy po slávnostnej večeri sa mladenci vybrali k nejakej švárnnej deve, kde spolu spievali koledy, skúšali rôzne veštby

Ján Zoncel z Podsrnia

a bavili sa až do polnočnej sv. omše. Väčšinou sa veštby týkali ženby alebo vydaja. Napríklad vyvádzali devu na dvor, kde ju bili topánkami a krútili. Ak sa otočila smerom od domu von, malo to znamenať, že tento rok odíde z domu. Ak sa však otočila smerom k domu, mala v ňom posiedieť ešte rok. Tak isto sa kradli drevorubačom polená, pričom bolo treba zobrať čo najviac. Potom si mladenci nad ne sadli a rátali, kolko polien sa im podarilo ukradnúť. Ak bol ich počet párny, mládenec sa mal do roka oženiť, ak nepárny, musel vraj na ženbu ešte rok počkať. Mladých zaujímalo takiež, odkiaľ by nevesta alebo ženich mali prísť? Preto pozorne počúvali štekot psa. Odkiaľ prvý krát pes zaštekal, odtiaľ mala prísť nádejná polovička. V deň Božieho narodenia musela byť celá rodina spolu, ale nepripomínam si žiadne výnimcočné obyčaje, ktoré by sa spájali s týmto dňom. Sviatok sv. Štefana sa

Jozef Pytel z Podsklia

mi spája predovšetkým s koledovaním. Od tohto dňa až do troch kráľov chodili koledníci popod okná každého domu po celej dedine a koledovali.

Prešiel som len cez jeden briežok do susednej doliny a už tie zvyky boli trochu iné. Na ne som sa opýtal Jozefa a Štefánie Pytelovcov z Podsklia. – Pre nás Vianoce sú predovšetkým sviatky, kedy si pripomíname narodenie Krista. Vládne vtedy dobrá nálada, l'udia sú k sebe milší, je to niečo, čo sa pamäta od detstva. Vždy pred Štedrým večerom sme chodili do lesa po stromček. Bez neho Vianoce ani nemôžu byť. Pri ňom sa vždy zišla celá rodina. Sú to sviatky života, radosti a nádeje, deň sa už pomaly začína predĺžovať, čo je aj symbolom niečoho lepšieho. Najviac zvykov sa spájalo so Štedrým večerom. Ešte pred večerou zašiel gazda k hospodárskym zvieratám, ktorým zaniesol oplátok zo sviatočného stola. Pri štedrovečernej večeri sa zišla celá rodina. Spoločne sa pomodlili a podákovali Pánu Bohu za celý rok a až potom si sadli k večeri. Zvieratám zaniesli po večeri všetky zvyšky so stola, aby nič nevyšlo nazmar. Čas od večere do polnočnej sv. omše mal magickú moc. Mladí veštili a predpovedali svoju budúcnosť. Mladenci hneď po večeri vyšli na priedomie a zavýiali. Podľa toho, z ktorej strany bolo počut' ozvenu, odtiaľ mala prísť nevesta. V tom čase chodili koledovali po dedine malé deti. V každom dome si vykoledovali drobné peniažky a koláč. Po polnočnej šli mladenci zaliečať sa mladým devám, kde potom spievali a vystrájali niekedy až do rána.

Z Podsklia som sa pobral opäť do ďalšej doliny, tentoraz do Pekelníka, kde som navštívil Jána Švienteka. Od neho som sa dozvedel o Vianociach množstvo zaujímavostí. – Vianoce boli odjakživa spojené s l'udovými čarami a mágiou. Niektoré zvyky sa tiahli od Lucie až do Vianoc. L'udia sa báli zla a vždy sa pred ním chceli chrániť. Preto si od Lucie do Štedrého dňa vyrábali malé šamlíky. Aby boli od toho zla uchránení, museli každý deň na šamlíku niečo urobiť. Na Štedrý deň mali šamlík hotový. Ak by sa nedodržali všetky pravidlá jeho výroby, stratil by svoju čarovnú moc. Šamlík si potom l'udia brali do kostola a keď si naň sadli, mohli uvidieť všetky strigy a zlé čarodejnice, pretože stáli chrbotom k oltáru. Cestou z kostola sa bolo treba chrániť pred nimi, lebo inak by skočili do vlasov a vytrhali by ich. Pomáhal v tom svätený mak, ktorý si l'udia sypali okolo seba. Na Štedrý deň ženy vyvárali spolu s klincami svoje šatku. Tie vd'aka tomu nadobudli takú moc, že dokázali odohnať čarodejnice, lebo by sa na nej popichali.

Na štedrovečerný stôl sa prestieral biely obrus, pod ktorý dávali l'udia seno a trochu obilia. Na obrus potom kládli chlieb, obľátky, med a iné jedlá. Celá večera mala svoj charakteristický obrad. Najprv odkrojili krajček chleba, z ktorého vybrali striedku a namočili ju do medu. Potom sa celá rodina podelila obľátkou, sadla k stolu, na ktorom bol - ako prvé jedlo - prichystaný chlieb a med. Až po ňom sa podávali ďalšie jedlá. Chlebom a medom sa na Štedrý večer častovali aj

zvieratá, ktoré okrem toho dosťali aj všetky zvyšky zo štedrovečerného stola. Keďže tento večer mal svoju magickú moc spojenú predovšetkým s veštvami, l'udia verili, že počas polnočnej sv. omše sa zvieratá l'udskej hlasom rozprávajú medzi sebou, čo dom čaká najbližší rok. Hovorili si napr., kto tento rok umrie alebo čo sa komu stane, preto l'udia radšej nechodili do maštalí, aby sa o sebe nedopočuli niečo zlé.

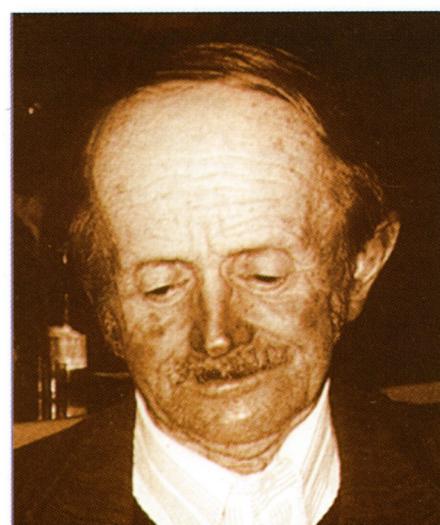
Podľa počasia pred Vianocami a po nich určovali l'udia počasie na celý rok. Podľa toho, aké bolo počasie od Lucie až do Štedrého večera dokázali predpovedať počasie na každý mesiac od novu do splnu. Znovu podľa počasia od Božieho narodenia po sviatok troch kráľov určovali počasie na druhú polovicu mesiaca, teda od splnu do novu.

Aby som neobišiel ani mladú generáciu, opýtal som sa Beaty Marsalekovej z Malej Lipnice, členky nášho FS Kumoratky, ako vyzerajú vianočné sviatky u nich. Pri štedrovečernom stole – povedala – nechávame jedno voľné prestreté miesto pre prípadného pocestného a pod obrus dávame seno. V tento deň nemôže doma chýbať ani vianočný stromček. Večer po štedrej večeri chodia koledníci po celej dedine. Sú preoblečení za rôzne postavy, spievajú koledy a vinšujú rôzne vinše. Môžeme medzi nimi nájsť anjelikov a čertov, troch kráľov, pastierov a tiež Panu Máriu s dieťatkom. Po polnočnej sv. omší sa mladí stretajú a delia sa obľátkou. Na Vianoce častokrát mládež pripravuje nejakú scénu spojenú s Ježišovým narodením. V tento deň sa koná aj výstava jasličiek, ktoré deti priniesli do kostola a tie najkrajšie získavajú aj nejakú odmenu. Mládež sa teší predovšetkým na sviatok sv. Štefana, lebo v tento deň sa koná prvá zábava po AdVENTe. S koledovaním je spojený aj sviatok Troch kráľov. Po dedine chodia z domu do domu deti preoblečené za troch kráľov a všade koledujú a vinšujú trojkráľové vinše.

Všetkým našim respondentom d'akujeme za rozhovor a prajeme im požehnané a milostiplné vianočné sviatky.

Text a foto:

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ
a MARIÁN SMONDEK

Ján Švientek z Pekelníka

Od začiatku októbra sa môžu krajania v Jablonke popýšiť novou klubovňou, pre ktorú Ústredný výbor SSP prenajal nové priestory. Oravskí krajania získali o.i. jednu veľkú sálu, kde budú môcť organizovať schôdzky pre väčší počet osôb, jednu menšiu miestnosť a kúpeľňu s celým príslušenstvom. Všetky miestnosti majú ústredné kúrenie, vďaka čomu sa krajania môžu stretávať, kedy budú len chcieť. Nové priestory pre krajanov z Oravy boli veľmi potrebné. Sice pôvodným cieľom Spolku bolo čo najrýchlejšie vybudovať Dom slovenskej kultúry v Jablonke, ale vzhľadom na to, že výstavba podobného zariadenia v Kacvíne trvá už vyše 10 rokov, nebolo možné dlhšie čakať na vlastné priestory. Preto sa Ústredný výbor v Krakove rozhodol prenajat tieto priestory, kym sa nevybude spomínaný Dom slovenskej kultúry. Toto úsilie nášho Spolku docenila aj bývala generálna konzulka SR v Krakove Janka Burianová, ktorá ako jedna z prvých navštívila nové priestory pri príležitosti súkromnej rozlúčky s krajanmi. Ako sama povedala, je veľmi rada, že oravskí krajania získali omnoho lepšie priestory, čo im zaistie pomôže v rozvíjaní svojej činnosti a v udržiavaní slovenského povedomia na Orave. Krajania sa veľmi potešili jej návšteve a bolo im ľúto, že paní konzulka odchádza späť na Slovensko.

Azda jedinou nevýhodou je to, že sa nachádza na druhom poschodi, čo starším krajanom môže robiť problém zo schodmi, inak nová klubovňa prináša so sebou množstvo výhod.

Rozlúčka J. Burianovej s oravskými krajanmi

Preto dúfam, že ju krajania náležite využijú. So zriaďením klubovne je sice ešte množstvo práce. Pri mojej návšteve sme akurát presúvali skrine prevezané zo starej klubovne. Prekvapilo ma však, že som v nej našiel len štyroch ľudí. Bolo by dobré, keby sa do adaptácie nových priestorov našim potrebám pridali aj ďalší krajania, aby klubovňa začala čo najskôr fungovať. Veľká vďaka patrí manželom Prilinským z Podvľka, ktorí

Budova s novou klubovňou

z Hornej Zubričky A takú dychovku, akú má Spolok v Podvľku, môžu iní len závidieť. Nepríahuje takáto činnosť iných medzi nás? A ak máme

NOVÁ KLUBOVŇA V JABLONKE

prestáhovali nábytok a knihy zo starej do novej klubovne.

Možno práve vzájomná činnosť pri zriaďovaní klubovne dokáže krajanov na Orave stmeliť do jedného celku, aby aj týmto spôsobom ukázali, že na tomto kúsku zeme žijú aj Slováci, ktorí tu majú svoje miesto od nepamäti a že tu naďalej cítia slovenského ducha. Nechcel by som, aby sa ma naši neprajníci na Orave ešte niekedy pýtali: Czy żyją tutaj jeszcze te niedobitki? To však nie je ich problém, ale náš. Nikto ho za nás nevyrieši. Preto by bolo namieste vzchopíť sa a začať svorne spolupracovať, lebo len vtedy budeme môcť v nových podmienkach urobiť niečo osožné. Máme predsa

medzi sebou veľa rôznorodých talentov. Máme divadelný súbor Ondrejko, folklórny súbor Kumoratky, viacerí krajanov dokáže nádherne hrať na heligónkach, husliach, kontrabasoch. Niektorí dokonca učia hrať na hudobných nástrojoch mladšiu generáciu ako napr. Adam Soľava

takýto kapitál, treba ho čo najlepšie využiť!

Nemá zmysel obracať sa s každou maličkostou na Ústredný výbor, pretože ako bude fungovať krajanský život na Orave, vôbec nezávisí ani od neho, ani od redakcie. My sa budeme snažiť krajanov všemožne podporovať v rôznej činnosti, ale nemôžeme ju organizovať. My môžeme podporiť natoľko, nakoľko dokážeme. Každý svojim spôsobom. To je jediné, čo môžeme urobiť. Ale ani to neprinesie požadovaný efekt, ak si krajania budú medzi sebou závidieť aj to málo, čo majú a navzájom sa obviňovať, kto je čomu na viny. Preto si myslím, že nová klubovňa je ako predurčená na rozvoj krajanskej činnosti na Orave. Je tu dosť miesta pre všetkých. Môžu sa tu zorganizovať divadelné predstavenia, vystúpenia súborov, obvodné a členské schôdzky a iné krajanské stretnutia. Ak by niekto mal záujem, dokáže tu zorganizovať aj malú zábavu. Možnosti je veľa. Preto závisí len od vás, milí krajania, ako využijete túto novú možnosť v prospech seba samých. Lebo inak sa môže stať, že o niekoľko rokov sa Slováci žijúci na tomto kúsku Oravy stanú len zaujímanou tému pre historikov zaoberajúcich sa týmto regiónom.

Text a foto:
MARIÁN SMONDEK

Rozlúčkový príhovor J. Burianovej

Kvety pre gen. konzulku od tajomníka ÚV SSP

ROZLÚČKA S KONZULKOU SR

Svoju diplomatickú misiu na území Poľskej republiky ukončila generálna konzulka SR v Krakove Janka Burianová. Rozlúčkový večierok sa uskutočnil 19. októbra 2005 v Deciovej vile v Krakove. Na toto stretnutie boli pozvaní viacerí priatelia a spolupracovníci Generálneho konzulátu SR v Krakove, ako aj zástupcovia diplomatických pracovísk pôsobiacich v Krakove. Medzi hostami boli o. i. veľvyslanec SR vo Varšave František Ružička, malopoľský vojvoda Jerzy Adamik, maršalek malopoľského vojvodstva Janusz Sepioł, primátor mesta Krakova prof. Jacek Majchrowski, Spolok zastupoval generálny tajomník

ÚV SSP Ľudomír Molitoris a šéfredaktor Života Ján Šternog. Zhromaždeným sa prihovoril slovenský veľvyslanec, ktorý podakoval generálnej konzulke SR v Krakove za jej úsilie pri rozvíjaní aktivít nedávno zriadeného slovenského konzulátu a zároveň jej poprial veľa úspechov v ďalšej práci. Nasledovali viaceré príhovory hostí, ktorí vyjadrovali vďaku za spoluprácu odchádzajúcej generálnej konzulke. Napokon sa ujala slová generálna konzulka Janka Burianová, ktorá vyslovila podakovanie všetkým za úspešnú spoluprácu a vzájomnú súčinnosť. Uistila zhromaždených, že jej návraty do Krakova budú časté. Ria-

diteľka Deciovej vily pozvala všetkých na občerstvenie spojené s prehliadkou priestorov a prác mladých slovenských umelcov. V komornejších skupinách sa potom diskutovalo o rôznych otázkach.

Rozlúčka s krajanmi

V nedeľu 23. októbra t. r. sa generálna konzulka Janka Burianová rozlúčila s krajanmi na Spiši a Orave. Stretnutia sa uskutočnili v Krempachoch a v Jablonke, kde sa zišli zástupcovia jednotlivých miestnych skupín. Podakovali konzulke za jej prítomnosť medzi nimi na všetkých významnejších podujatiach, ktorími žije krajanské hnutie, za spoluprácu a podporu krajanských snažení. (ak)

Príhovor malopoľského vojvodu J. Adamika

Rozlúčka J. Burianovej so šéfredaktorom Života

Pri poslednej ceste za krajanmi na Oravu sme sa zastavili v Oravke.

Rozprestiera sa na úbočiach pri brehoch Čiernej Oravy. Táto neveľká obec vyniká medzi oravskými obcami hlavne vďaka vzácnemu drevenému kostolíku, ktorý stojí v samom centre Oravky. Postavený bol v roku 1651. Tento klenot oravskej ľudovej architektúry sa zachoval ako jediný pôvodný drevený kostolík na hornej Orave. Preto je dobré, že si ho Oravčania dobre strážia.

Novoty a plány

Aby som sa o nich niečo dozvedel, výbral som sa za richtárkou Irenou Holicovou. Veľmi rada mi odpovedala na moje otázky.
– Oravka je nevelkou obcou a preto aj jej finančný rozpočet nie je príliš veľký. Ale aj s toho mála, čo máme, sa snažíme zlepšiť našu obec. Medzi najdôležitejšie investície, ktoré by sme chceli zrealizovať, je stavba chodníka od kostola ku škole, keďže deti musia chodiť do školy popri ceste. Cesta je však vzhľadom na medzinárodnú premávkú mimoriadne frekventovaná. Preto by bolo najlepšie postaviť chodník mimo úrovne cesty, aby bol od nej bezpečne oddelený.

Pôvodne richtárka chcela, aby túto investíciu uhradila správa ciest, ale tí to vyriešili postavením výstražnej tabule „Pozor, deti!“, čo je podľa nej nepostačujúce.

Okrem toho som sa ešte dozvedel, že Oravka sa už dosť dlho snaží výstavbu asfaltovej cesty do Studžonek od Jablonky, čím by sa uľahčil prístup do tohto sídliska. Pomoc miestnym obyvateľom prisľúbil kedysi sám jablonský vojt, ale stavba sa dodnes nepohla. Okrem toho sa richtárka snaží zainvestovať aj do ekológie. Veľký význam vidí v zavedení kanalizácie. Síce domy majú vlastné septiky, ale je pravdou, že viaceré z nich pretekajú a tým aj znečistujú životné prostredie. Bolo by

Pohľad na Oravku

Vzácny drevený kostol sv. Jána Krstiteľa v Oravke

ČO JE NOVÉ V ORAVKE?

taktiež dobré doplniť existujúci vodovod o ďalšie zdroje pitnej vody, aby sa nestalo, že nedokáže zásobiť pitnou vodou každú domácnosť. Veľký význam pre obec má turistický ruch, preto by bolo potrebné zainvestovať aj do turistiky, aby sa obec stala ešte atraktívnejšou pre turistov. Už niekoľko rokov v spolupráci zo školou sprístupňujú v zimnom období telocvičňu pre miestne deti a mládež, aby mohli voľné chvíle využiť na šport a zábavu a netúlali sa po dedine. Problém je však s dozorom, lebo obec a ani škola nemá na to prostriedky. Pri dozore sa zatiaľ strieda dobrovoľne viacero učiteľov spolu s riaditeľkou školy a richtárkou, ale bol by potrebný nejaký vychovávateľ, ktorý by pracoval s deťmi a mládežou.

V plánoch majú aj rozšírenie požiarnej zbrojnice. Mala by v nej pribudnúť väčšia sála a klubovňa, ktorú by mohli vo voľnom čase využívať deti a mládež. Podobne je už majú aj v iných obciach. 23. októbra bola vyhlásená licitácia na kúpu starej školy. Okrem nej by mali v Oravke zrekonštruovať aj historické centrum, ktoré tvorí kostol Jána Krstiteľa a starý sklad soli, čo by malo byť financované zo zdrojov Európskej únie. Okrem týchto výdavkov istú finančnú čiastku zaberajú opravy polných ciest a ulíc, o ktorých údržbu sa treba neprestajne staráť.

Agroturistika

Je jedným zo základných príjmov tejto obce. Je tu už viacero agroturistických hospodárstiev a dve rekreačné zariadenia. V zime príťahuje návštěvníkov do obce aj

Bohatý zdobený oltár v oravčianskom kostole

miestny lyžiarsky vlek. Jedno rekreačné zariadenie Pod Danielkami som osobne navštívil. Ako som sa od majiteľky dozvedel, na takomto zariadení sa nedá zbohatnúť. Práce je od rána do večera neúrekom a peňazí je akurát toľko, že stačia z toho vyžiť a ešte nejaký ten halier zainvestovať do rozvoja a údržby zariadenia. Nie je to pritom lahlá vec, pretože dnešní zákazníci si potriпа na vysoký štandard a pri tom sa domáhajú nízkych cien. Ale to je v dnešných časoch priam nemožné. Najčastejšími zákazníkmi zariadenia sú školy v prírode a detské letné tábory. Pochvaľujú si úroveň ponúkaných služieb, ktorá je navyše spojená s priateľou cenou. Ak si niekto cení nedotknutú prírodu pod Pavúkovým vrchom, je pre neho Oravka ako stvorená.

Z malých vrškov nad Oravkou vidieť pri lepšom počasí krásnu panorámu Tatier a západu slnka sú neopakovateľným zážitkom. Turisti môžu využiť žltú turistickú trasu na Danielky a niekoľko cyklistických chodníkov. Cez Oravku prechádza aj známa Soľná cesta, ktorá kedysi spájala Krakov s Rakúsko-Uhorskou monarchiou.

Krajania

O situácii medzi krajanmi som sa porozprával z miestnym predsedom Vladislavom Otrembiakom. Dozvedel som sa okrem iného, že medzi krajanmi v Studžonkach sa v podstate nič nezmenilo. Veľmi im však chýba klubovňa. Pokial tu bola, krajanský život bol živší. Prichádzali do nej mladší aj starší, stretávali sa, zabávali, porozprávali sa. Teraz, keď už nie je, niet sa kde stretnúť. Možno aj preto mladí ľudia prestali mať záujem o Spolok a každý si žije na svojom. Sám predseda priznal, že mu chýba už tá niekdajšia družnosť medzi ľuďmi.

O situáciu krajanov v Oravke v centre som sa opýtal bývalého richtára a propagátora Života Jozefa Grobarčíka. Povedal mi, že kedysi tu žilo veľa krajanov, ale väčšina z nich už pomrela. Tých zopár, čo tu zostali, by možno aj malo záujem, ale znova chýba osoba, ktorá by to všetko dokázala zorganizovať. Kedysi bol krajanský život iný. Ľudia boli hlboko spojení zo Slovenskom, pamäタali si časy Slovenskej republiky a ich otcovia aj Rakúsko - Uhorsko. Mnoho krajanov pracovalo v bývalom Československu a veľa z nich tam aj zostało. Viacero ľudí sa z Oravky prestahovalo do Skleného pri Handlovej a pracovalo v handlovských baniach. Ale pre mladých je to už len história.

Text a foto: MARIÁN SMONDEK

KRÁTKO Z ORAVY

Pravdepodobne od budúceho roka Oravský etnografický park prevezme od Novotárskeho okresu oddelenie kultúry vojvodského úradu v Krakove. K takému rozhodnutiu dospela vojvodská samospráva vzhľadom na zníženie finančných dotácií z rozpočtu Malopoľského vojvodstva a Ministerstva kultúry poľskej republiky.

Turistický výlet na slovenskú Oravu usporiadal v októbri farár z Podsklia pre obyvateľov tejto obce. Záujemci mohli počas výletu navštíviť niekoľko zaujímavých pamiatok na slovenskej Orave, dostali sa aj na Slanický ostrov a navštívili niekoľko miest a obcí ako napr. Námestovo, Rabčice a iné

V Podsklí tento rok v októbri postavili novú asfaltovú cestu, ktorá spája viacero domov v časti nazývanej „Za vodou“. Výstavbu financoval gminný úrad v Czarnom Dunajci

Koncom leta bol opravený most nad potokom v Podskle pri Základnej škole č. 2. Na moste bola obnovená aj asfaltová vozovka (vid. foto).

V dňoch 10.-11. októbra t. r. v priestoroch auly jablonského lýcea usporiadal Oravský etnografický park v spolupráci s okresnou radou, gminou Jablonka a Veľká Lipnica vedeckú konferenciu pri príležitosti 50. výročia vzniku etnografického parku. Okrem poľských vedcov sa konferencie zúčastnili aj vedci z Čiech a Maďarska. Je však zarážajúce, že medzi nimi sa nenašiel ani jeden slovenský bádateľ. (ms)

Naši zlatí jubilanti

Pre Helenu a Jozefa Švientyovcov z Nedece bol 17. júl t. r. nevšedným dňom, keď práve vtedy oslavili polstoročie spoločného manželského života. Keď nastupovali na spoločný chodníček, boli plní nadšenia a mali veľa plánov a nádejí. Dnes hovoria, že niektoré z nich sa im podarilo uskutočniť, kym iné ostali navždy len snom. Život však vždy prináša prekvapenie a vynucuje si na nás zmeny. Najpodstatnejší zámer - byť spolu - sa splnil a to je najdôležitejšie. Založili si rodinu, ktorá sa už dnes o nich stará, a sú jej za to vďační.

Helena sa narodila 29. apríla 1936 v rodine Márie, rod. Milaniakovej a Andreja. Mala jedného o deväť rokov mladšieho brata Jozefa. Ako malé dievča musela popri návšteve školy pomáhať rodičom – o.i. pásf husi a kravy. Mala len šestnásť rokov, keď jej zomrel otec a ostala len s mamou. Pomáhala jej, ako vedela, v domácnosti, a aj na gazdovstve. Keďže brat bol ešte malý a nevedeli si poradiť s prácou na gazdovstve, mama ju chcela skoro vydať, aby mali v domácnosti chlapa, ktorý by im pomohol. Napokon sama si uvedomovala, že by to bola pre nich najvhodnejšia pomoc. Nestihla sa ani rozhliadnuť za nejakým chlapcom, lebo si ju už skôr vyhliadol práve Jozef, ktorý začal za ňou chodiť. Aj Helene sa zapáčil, takže sa rozhodli spoločne vykročiť na ďalšiu cestu.

Jozef sa narodil 4. novembra 1931 v rodine Anny (rod. Modlovej) a Andreja Švientyovcov. Pochádzal z mnohotetnej rodiny. Mal siedmich súrodencov: sestry Annu a Máriu a bratov Jána, Františka, Valenta, Andreja a Štefana, ktorí sú už nebohí. Jeho detstvo, ako hovorí Jozef,

Jubilanti s rodinou

Manželia Helena a Jozef Švientyovci

NEVŠEDNÝ DEN

bolo sice biedne, ale dosť veselé. Nemal čas na hry, pretože bol najstarší a musel od najmladších rokov pomáhať otcovi. Ešte pred vypuknutím druhej svetovej vojny stihol absolvovať jeden rok školskej dochádzky. Neskôr pokračoval vo vzdelávaní vo večernej škole. – *Vzdelaniu sa voľakedy nevenovalo takú pozornosť ako dnes, keďže väčšina ľudí mala gazdovstva a išlo o to, aby na nich mohlo pracovať čo najviac*, - podotýka Jozef. – Rodičia sa snažili dať deťom najmä praktické znalosti z hospodárstva, takže vtedy len ojedinelé deti mohli ďalej študovať. Dnes je to iné, lebo si uvedomujeme, aké dôležité je mať vzdelanie, čo môže byť nápmocné pri hľadaní zamestnania. My osobne sme sa však snažili, aby naše deti nadobudli vzdelanie.

Jozef sa po druhej svetovej vojne zúčastnil prác pri obnove zničeného hlavného mesta Varšavy. Ako mladý branec nastúpil

na vojenčinu v Lodži, odkiaľ ho neskôr premiestnili do Varšavy. – *Vojenčina trvala vtedy až dva roky. Bol som v oddelení bezpečnostnej služby*, - hovorí Jozef. Tam sa naučil mnohým veciam. Po návrate domov pomáhal rodičom, ktorí si práve vtedy postavili vodný mlyn. S prácami pri montáži potrebných zariadení im pomáhal istý majster z Glicarova. V mlyne bolo veľa práce. Prichádzali doň mlieť obilie gazdovia z celého blízkeho i vzdialeneho okolia. Neskôr tento mlyn napojili na elektrinu. Mlyn pracoval donedávna a po smrti Jozefovho otca ho zdelenil Jozefov brat Andrej. Jozef popri práci začal pomýšľať na ženbu a vyhliadol si jedno pekné dievča – práve Helenu, s ktorou si povedali áno v nedeckom kostole 17. júla 1955. Po svadbe sa Jozef prestahoval k manželke a začali spolu hospodáriť. Neskôr pomáhali Heleninej matke na gazdovstve, ale súčasne si začali stavať svoj vlastný dom. Ich manželské šťastie rásťlo, keď im pribudli dve dcéry. Preto niet div, že Jozef si hľadal dodatočnú prácu. Istý čas pracoval v Hradku v lesoch, neskôr v Plzni taktiež v lesoch. Keď sa začala výstavba Nedeckej priehrady zamestnal sa v stavebnom podniku Myslovice, kde ho zaradili do autoopravárskej dielne. Bol zručným remeselníkom, ktorý si dokázal poradil so všelijakými prácami. Doma

mal množstvo nástrojov, ktoré si vlastnoručne skonštruoval a tie mu uľahčovali prácu. Preto mnohí ľudia chodili za ním, aby im poradil, prípadne aj niečo opravil. Jeho aktívny život pretrhla choroba, ale vďaka vrodenému optimizmu a manželkinej podpore pomaly vyzdravel.

Dnes sú už manželia Švientyovci na zaslúženom dôchodku, ale aj tak nakoľko vládu, natoľko pomáhajú svojim deťom. Starobu im spríjemňujú štyria vnuci a traja pravnuci. Gazdovstvo odovzdzali do rúk mladšej generácie a tešia sa, že ho rozvíjajú.

Manželia Švientyovci sa vždy zaujímali o krajanské hnutie, čo dokazujú rôzne slovenské periodiká v ich domácnosti a medzi ním aj časopis Život. Odovzdzali toto dedičstvo aj svojím deťom.

Podľa jubilantov sa striedajú príjemné, ale aj smutné chvíle. Porovnávajú to so slnkom na oblohe a daždom v nečase, ale - ako hovoria - všetko sa dá vydržať, pokial sa dvaja ľudia majú radi a chcú byť spolu. Pre seba si jubilanti želajú len pevné zdravie a ostatné veci sa vždy nejak dajú dokopy. Aj my im to želáme.

Text: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Foto: AK, archív rodiny Švientyovcov

KRÁTKO ZO SPISA

Kacvínčanov, ktorí sa zúčastnili prezidentských volieb, čakalo milé prekvapenie, keďže ich volebná miestnosť pripomínila starú spišskú chalupu. Aj členovia volebnej komisie boli oblečení do spišských krojov. Za tento nápad bola kacvínska komisia odmenená v súťaži Týždenníka Podhalaňského ako najkrajšia volebná miestnosť.

6. novembra t. r. sa v jurgovskej farnosti uskutočnila biskupská návštěva spojená s birmovkou. Sviatosť birmovania udelil biskup Jan Zajec takmer osemdesiatim deťom. Počas hlavnej omše sa biskup prihovoril veriacim, pochválil Jurgovčanov za pekné slovenské spevy a modlitby a podotkol, aby si to krajania udržiaval. (ak)

Gen. konzulka SR otvára Dni slovenskej kultúry

II. DNI SLOVENSKÉJ KULTÚRY V KRAKOVE

V dňoch 7.-15. októbra 2005 sa konali v Krakove viaceré kultúrne podujatia, ktorých poslaním bolo propagovať slovenskú kultúru v hlavnom meste Malopoľska. Organizátorom tohto podujatia bol Generálny konzulát SR v Krakove v spolupráci s Ministerstvom kultúry SR. Podujatie sa začalo galakoncertom v Centre japonského umenia MANGGHA, ktorý pripravila Slovenská rada rodičovských združení. V rámci

koncertu sa predstavili žiaci umeleckých škôl z celého Slovenska a Krakova. Pri tejto príležitosti generálna konzulka SR v Krakove Janka Burianová odovzdaala vyznamenania – strieborné medaily Ministerstva zahraničných vecí a Ministerstva vnútra SR za prehľbovanie poľsko-slovenského prieťažnosti zaslúžilým predstaviteľom krakovského kultúrneho prostredia, ako aj pamätnú medailu generálneho konzulátu. Medzi vyznamenanými boli o. i. riaditeľ Cepelie Jozef Spišiak, Dr. Maryla Papierzová, Mgr. Vlasta Juchniewiczová a ďalší. Hudba nepozná hranice, o čom sme sa mohli presvedčiť počas koncertu, ktorý priblížil účastníkom bohatý a rôznorodý slovenský repertoár.

V rámci šestnásťich podujatí sme sa mohli zúčastiť o. i. vernisáži výstav, konferencií, prehliadky slovenských filmov,

Tancuje FS Liptov z Ružomberka

Na vernisáži výstavy slovenských a poľských filatelistov

prezentácií kníh, festivalu slovenského folklóru a jedál, divadelných predstavení a rôznych koncertov. Ponúkli každému záujemcovu možnosť príjemne stráviť čas a lepšie spoznať kultúru susedného národa, ktorý je sice blízko, ale Poliaci ešte oňom nevedia príliš veľa. Dúfajme, že Dni sa natrvalo zapíšu do zoznamu najvýznamnejších kultúrnych podujatí Krakova. II. dni slovenskej kultúry prebiehali v rôznych kultúrnych strediskách, aby sa mohli dostať sa do povedomia čo najväčšieho počtu záujemcov v rôznom veku.

Výstavy mali rôznorodú tematiku, napr. náboženskú, faktografickú, surrealistickú a pod. Ponúkali pohľad na slovenské klasické, ale aj moderne formy zobrazovania obklopujúcej nás reality. Každý autor odrážal vo svojom diele svoje pocity, ale súčasne bol akoby vodcom po istom imaginárnom svete.

Stánok SSP s našou knižnou produkciou

Zaujímavým podujatím bola konferencia spojená s prezentáciou knihy *Kto sú Slováci?*, ktorá vznikla ako zborník po vlaňajšej konferencii s podobným názvom. Závery, ku ktorým dospeli účastníci konferencie, sú paradoxné tým viac, že aj keď sú Slováci susedným národom, jednak Poliaci vedia oňom veľmi málo. Kniha prezentuje názory popredných predstaviteľov politiky, kultúry a vedy na tému minulosti, prítomnosti a budúcnosti slovenského národa.

Zo slovenskej kinematografickej tvorby si poľské publikum mohlo pozrieť filmy slovenského režiséra Martina Šulíka, ktorý je laureátom viacerých prestížnych cien v oblasti slovenskej a medzinárodnej kinematografie. Režisér tvorí vo svojich filmoch ideálny svet, v ktorom však hlavný hrdina musí zápasí s obklopujúcou ho realitou a vysporiadať sa s vlastným životom. Slovenské

divadelné hry si mohli diváci pozrieť v Ludovom divadle v Králove a Centre súčasného umenia Solvay. V podaní Spišského divadla zo Spišskej Novej Vsi sme videli hru Williama Shakespearea prenesenú do dnešných čias *Sen noci svätojánskej po štyristo rokoch*, ktorý je čarownou vidinou s ireálnymi výjav-

mi zakotvenými predsa v skutočnosti. Hlavný dej sa odohrával v časoch bánskovej mladosti v jeho rodnom mestečku nad Avonou.

Veľký záujem vzbudila beseda so spisovateľom Adamom Bartoszom a kňazom i prekladateľom knihy *Neboj sa Róma!* Petrom Horváthom. Kniha ukazuje rôzne stereotypy tykajúce sa rómskeho etnika žijúceho na území Poľska, ale i Slovenska. Diskusia sa sústredila predovšetkým na doterajších skúsenostach autora a publika v kontaktoch s rómskymi občanmi. Prekladateľ je príslušníkom tohto etnika, preto posudzoval túto knihu z pohľadu rómskeho občana. Vcelku to bola veľmi zaujímavá beseda, ktorú spríjemnilo vystúpenia súboru Prvého profesionálneho rómskeho divadla Ramathan z Košíc.

Krákovskí študenti a nielen oni, sa mohli zabávať na koncerte slovenských skupín disco, regge a rock. Hrali o. i. skupiny Para, Ska-Pra Šupina a Tornado Lue. Sú to veľmi populárne skupiny, ktoré sú už známe nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Zívú pozvánku Dní slovenskej kultúry v Králove tvorili folklórne súbory zo Slovenska. Ich vystúpenia na Hlavnom námestí v Králove prilákali vždy veľké množstvo divákov. Labuňníci si zatiaľ mohli vychutnať slovenské tradičné jedlá. Samozrejme nechybali ani stánky s ľudovými výrobkami. V jednom zo stánkov prezentoval svoju bohatú vydavateľskú činnosť aj Spolok Slovákov.

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ
Foto: ak, ms

HORČIČNÉ ZRNKO...

Svet stále potrebuje mier a pokoj. Je nám tak potrebný ako voda. Vieme, že mnoho krajín na svete nemá tento dar. Modlime sa za mier a túžime po ňom. Bojíme sa, keď počujeme, že niekde je vojna. Potrebujeme opravdivý pokoj najmä v našich ľudských srdciach. Človek je vtedy spokojný, keď má vo svojom srdci Božiu priazeň. Bol som vo Svätej zemi a všade navôkol som videl vojakov so zbraňou v rukách. Prišlo mi na um to, čo hovoril Svätý otec Ján Pavol II., keď bol v roku 2000 v Betleheme: „Keď ľudia neprijmú Krista a jeho evanjelium, nebude na tejto zemi trvalý mier.“. Svaté slová. Tak isto je aj s ľuďmi.

**11.12.2005,
3. adventná
nedela,
J. 1, 19-28**

Opäť sa pripravujeme na plné radosti sviatky narodenia Pána. Stále si pamäťame tieto biblické udalosti, ktoré sa odohrali vo Svätej zemi, a každý rok slávime ich pamiatku. Ján Krstiteľ pri rieke Jordán volá o obrátenie a pokánie. Dnes nám hovorí: „Pripravte cestu Pánu...“ Čo znamená pripraviť cestu, chápali ľudia vtedy nielen v tom zmysle, že treba rovnať kamenisté galilejské a judské cesty, ale najmä očistiť si srdcia, lebo prichádzajúci Mesiáš. Podme aj my k Jordánu po prorokových stopách, aby sme sa očistili cez pokánie, sviatosť zmierenia a modlitbu, lebo Pán nás má zastihnuť prichystaných na svoj príchod. Snažme sa najmä odstrániť všetko, čo nám búri pokoj v srdci.

**18.12.2005, 4. adventná
nedela, Lk 1, 26-38**

Keď sme boli v Nazarete, videli sme jaskyňu, kde archaniel Gabriel zvestoval Panne Márii, že sa stane matkou Spasiteľa. Na oltári je napísané: „Et Verbum caro hic factum est“, čo znamená „A slovo telom sa stalo“. Nazaret je asi najkrajším mestom v Izraeli. Vela dievčať a žien v oných

časoch túžilo po tom, aby sa stali matkou ohlasovaného Mesiáša. Len jedna bola tá vyvolená. Stala sa ňou Panna Mária, ako nám to zapísal evanjelista Lukáš. Od tejto chvíle Zvestovania sa Boh dal ľuďom poznať ako človek. Podstúpil ľudský život so všetkým, čo k nemu prislúcha. Vieme, že teraz už nikto nemôže Bohu povedať: Ty, Bože, nevieš, čo je ľudský život na tomto svete. On sa stal jedným z nás, aby nás vyniesol do neba.

Betlehem v Tribši. Foto: J. Špernoga

**25.12.2005, Vianoce,
Lk 2, 1-14**

Pastieri boli prostí ľudia, pokorní, ktorí nehladali dôkazy na to, čo hovoril anjel z neba, či je to pravda alebo nie. Pobrali sa čím skôr do Betlehema, poklonili sa dieťaťu a vrátili sa späť k svojim povinnostiam. Dnes by to tak asi nebolo. Človek by sa vypytoval, či je to naozaj

pravda, pýtal by sa mûdrych ľudí a išiel by za tými, čo študujú mûdre knihy... Pán sa zjavil prostým ľuďom, aby ukázal, že len tí, čo sa nepýtajú, kedy a kde, môžu ho rýchlo nájsť. Oni našli Pána Ježiša v tú istú noc. Treba nám dnes nájsť Pána nielen v jasličkách, ale hlboko vo svojom srdci.

**1.1.2006, Nový rok,
slávnosť svätej Božej
rodičky, Lk 2, 16-21**

Prvý deň nového roka je vôľou Cirkvi zasvätený Panne Márii, Božej rodičke. Je to zároveň deň modlitieb za mier na svete. Ježiš Kristus prichádzajúci na tento svet, je v Izaiášovom proroctve nazývaný kniežaťom mieru. Keď Mária, Ježišova matka, porodila svojho syna v maštali, dala svetu toho, čo priniesol tento mier. Čudné v týchto udalostiaci je to, že človek tento mier stále nechce. Takýmto veľkým človekom mieru bol Ján Pavol II. Stále mám pred očami stretnutie v Asisi zástupcov všetkých náboženstiev na svete, ktorí sa modlili za mier. Mohol to urobiť len človek, ktorý tak veľmi túžil po mieri. Ukázal svetu prvý krok, ako treba hľadať tento pravý mier

**8.1.2006, Nedela Pánovho
krstu, Mk 1, 6-11**

Keď sme prijali sviatosť krstu, stali sme sa bohatší o veľkú milosť, na ktorú nesmieme zabudnúť. Môžeme povedať Bohu – „Otče“, a Boh nám povie „dieťa“. Otec je veľký dar. Môže to vedieť len taký človek, ktorý nemá alebo stratil otca. Otcova láska pomáha človeku lepšie žiť. Dobrý otec ukáže svojim deťom, čo majú robiť a ako sa správať, aby sa vo svojom živote nestratili. Dnes Ježiš ako prvý prijal krst z rúk Jána v rieke Jordán. Keď sme boli vo Svätej zemi, my, kňazi, sme vošli do Jordánu a s nami aj ostatní pútnici, ktorým sme poliali hlavy vodou. Nebol to krst, lebo ten môže byť len raz, ale úkon na pamiatku tejto veľkej udalosti v živote každého z nás. Dnes povedzme Bohu s veľkou úprimnosťou: „Otče môj, mám Ťa veľmi rád“.

Kňaz PAVOL KUBANI

Staršia skupina žiakov

Najmladšia skupinka so svojím učiteľom M. Rutkowským

NA HODINE SLOVENČINY V PODVLUKU

V poslednom čase sa na Orave slovenský jazyk vyučoval len v lýceu v Jablonke. Preto sme sa veľmi potešili, že sa po niekoľkých rokoch výučba slovenčiny obnovila opäť na základných školách. Pokusov o obnovenie vyučovania slovenského jazyka bolo niekoľko. Vlani sa našlo niekoľko záujemcov v Hornej Zubrici, tento rok v Malej Lipnici, ale vždy nastal nejaký problém a nakoniec z toho vyučovania nebolo nič. Preto nás milo prekvapilo, keď sa tento rok podarilo nazbierať sedemnásť detí na Základnej škole č. 2 v Podvluku, ktoré sa rady začali učiť tento prekrásny a oravčine blízky jazyk.

Veľmi nás zaujímalо, ako sa deťom páči na vyučovaní, preto sme sa kon-

com októbra vybrali rovno do školy v Podvluku. Prvá hodina bola s najmladšou skupinou. Po prichode do školy som si všimol, že hŕstka detí už netrpeživo čaká na svojho pána učiteľa. Slovenčinu tu učí Maciej Rutkowski z Jablonky, absolvent slovakistiky na Jagelovskej univerzite v Krakove. Deti sa veľmi potešili, lebo pán učiteľ priniesol so sebou aj gitaru. Slovenské pesničky majú veľmi rady, o čom sme sa mohli rýchlo presvedčiť. Hneď na úvod zaspievali pesničku Slovenské mamičky a Nedaleko od Trenčína. Spievali naozaj výborne. Kedže však na hodine nemôžu len spievať, zopakovali si všetko, čo sa doteraz naučili. Aby to bolo ľahšie, začali sa medzi sebou

rozprávať. Samozrejme, po slovensky. Najprv sa predstavili, ako sa volajú a potom sa rozprávali o tom, kde bývajú. Ked si všetko zopakovali, prečitali si krátku čítanku Koho mám rád?

Mamka, ocko, brat,
ja mám všetkých rád.
Mám rád svoju sestričku,
babku, dedka, tetičku.

Kedže riekanka bola krátka, deti sa ju rýchlo naučili naspmäť a potom už len cibrili správnu slovenskú výslovnosť. Po nej si urobili chvíľu prestávku, počas ktorej zaspievali ďalšiu slovenskú pesničku Tancuj, tancuj, vykrúcaj. Po nej sa opäť vrátili k riekanke. Teraz ju však recitovali spamäti so zavretými kničkami a išlo im to naozaj dobre. Na záver vyučovacej hodiny sa naučili ešte jednu pesničku Na Orave dobre, ktorú doteraz poriadne nepoznali. Ale ako sa na dobrého Oravca patrí, rýchlo chytli nôtu a spievali ostošest. Na záver hodiny sa ešte rozlúčili s pánom učiteľom a už utekali domov.

Ďalšie dve vyučovacie hodiny mala slovenčinu staršia skupinka. Aj keď sa učí slovenčinu tak dlho ako mladšie, bolo vidieť, že napreduje v slovenčine o čosi rýchlejšie. Aj starší žiaci už poznali niekoľko slovenských pesničiek, ktoré nám s radostou zaspievali. Na Orave dobre spievali ako pravdivý oravský hit. Podobne ako mladšia skupinka, aj starší sa učili o tom, kde bývajú. Potom si zahráli improvizované stretnutie na križovatke v Podvluku, pričom mali využiť všetky svoje doterajšie vedomosti, ktoré

Základná škola č. 2 v Podvluku

sa stihli už naučiť. A tak sme sa mohli dozviedieť, ako sa volajú, kde bývajú, či hovoria po slovensky a iné. Potom sme si spolu prečítali čítanku o vlasti. Text bol pre nich trošku náročný, pretože nepoznali ešte všetky slová. Skúšali aj uhádnuť, čo asi znamenajú, ale nebolo to vždy jednoduché. Nakoniec im pán učiteľ pomohol a tak si do zošita zapísali niekoľko nových výrazov. Aby sa deti necítili unavené, opäť sme si zaspievali a hneď dve – Nedaleko od Trenčína a Tančuj, tančuj, vykrúcaj. Potom vyučovanie prešlo naozaj do tuhého, lebo prišiel čas na skúšanie. Deti sa mali naučiť básničku Ja som suhaj. Začiatok išiel všetkým výborne, ale čím ďalej, tým to bolo pre niektorých ľažšie. Nič iné nezostávalo, len sa tú básničku pekne-krásne doučiť. Keďže sa neúprosne blížil koniec nášho stretnutia, na záver sme sa naučili ešte jednu rezkú pesničku Vyrástla lipka. Deti sa ju naozaj veľmi rýchlo naučili, trošku pocvičili výslovnosť, a už ju spievali ako pravdivé hviezdy. Veď na Orave sa rodia len samí speváci. Na záver vyučovania sme sa s defmi rozlúčili a slúbili sme, že ich opäť prídeme navštíviť.

Z vyučovania sme mali veľmi dobrý dojem. Maciej Rutkowski je učiteľ z povolania. Vkladá do vyučovania celé svoje srdce a deti si ho za tie dva mesiace veľmi oblúbili. Využíva množstvo foriem a metód, vďaka ktorým vyučovacie hodiny nie sú jednotvárne. Deti veľmi rýchlo prijímajú nové poznatky zo slovenského jazyka a rýchlo sa s nimi osvojujú. Veľkou výhodou je pre nich aj to, že oravské nárečie je blízke slovenskému jazyku. Samozrejme, že musia vložiť veľa námahy, aby sa naučili slovenčinu dobre, ale aj z regionálneho hľadiska slovenčina je pre nich blízka. Veľká škoda, že nám nevyšlo stretnutie aj s najstaršou skupinkou. Ale čo nebolo, môže byť a preto by sme sa veľmi radi stretli aj s nimi. Čo nás milo prekvapilo, je to, že sa na vyučovaní využívali naše krajančí spevníky. Za to patrí veľká aj pani Gribáčovej. Je to naozaj potešujúce, že takýmto spôsobom môžeme pomôcť týmto deťom. Prajeme im, aby mali so slovenčinou len samé slovenské jednotky, teda päťky, aby sa im darilo a aby sa čo najlepšie naučili líubožvučnú slovenčinu a dokázali ju vo svojom živote prospešne využiť.

**Text a foto:
MARIÁN SMONDEK**

Zašli sme za predsedom Obvodného výboru SSP na Spiši Františkom Mlynarčíkom, aby nám povedal, čo sa mu podarilo uskutočniť z plánov OV v tomto roku. Podľa jeho slov zorganizovali o. i. veľkú pút krajanov do Levoče, čomu sa krajania veľmi potešili. Aj v tomto roku vďaka aktivite ÚV SSP a podpore zo Slovenska sa krajančí deti mohli opäť zúčastniť

Predsedu OV SSP na Spiši F. Mlynarčík

AKO SA NÁM DARILO

dvojtýždňových prázdninových táborov v starej vlasti.

– *Je to nezanedbateľná podpora slovenského vyučovania mladej generácie a zároveň prostriedok, ako pomôcť žiakom príjemnejšie stráviť prázdniny,* – podotkol F. Mlynarčík.

– *Myslím si, že vďaka tomu sa cítia istým spôsobom citovo viac zviazaní so Slovenskom.*

Školská mládež z viacerých škôl bola na výletech na Slovensku. Napríklad deti zo základnej školy sv. Hedvигy z Čiernej Hory chodili na kúpalisko do Popradu. Zároveň od toho akademického roka začal vysokoškolské štúdium na Slovensku ďalší krajčík zo Spiša. Bolo by naozaj potešiteľné, keby sme každý školský rok mali na vysokých školách aspoň o jedného študenta viac. Nepodarilo sa, žiaľ, zorganizovať schôdzku v miestnych skupinách a ďalej nie je uspokojivá ani spolupráca medzi ÚV a OV Spolku.

Krajan F. Mlynarčík veľmi potesnila informácia, že v Podvuku sa obnovilo vyučovanie slovenského jazyka, v súvislosti s tým želá úspechy v tejto oblasti ďalším oravským obciam.

Keď ide o výzvu, ktorou sa krajan Mlynarčík obrátil na slovenské úrady zaoberajúce sa Slovákmi v zahraničí, so zármutkom konštatoval, že sa v tejto veci nič nezmenilo, snáď až na prijatie zákona o zahraničných Slovácoch a vytvorenie pre nich nového úradu, ktorý prevezme právomoci z doterajších úradov zaoberajúcich sa krajanmi. Dúfa, že snáď nový úrad vyvinie väčšiu starostlivosť o Slovákov v zahraničí.

– *Nádejam sa, že sa konečne vyrieši aj problém vysielania slovenskej televízie pre slovenské menšiny v zahraničí,* – zdôraznil F. Mlynarčík.

Ako vidíme, plány neboli veľkolepé, preto aj výsledky sú priemerne. Svedčí to však o tom, že keď je ochota, dá sa niečo urobiť. Dúfajme, že od toho malého kroku povedie cesta k ďalším a väčším úspechom, čo prajeme OV na Spiši.

– *Prajem všetkým krajanom požehnané Vianoce a v novom roku veľa šťastia,* – hovorí Mlynarčík – *a nášmu krajančímu hnuti viac úspechov, priaznivejšie podmienky pre činnosť, no a viac aktívnych a uvedomelých krajanov, ako aj väčšiu pozornosť zo strany starej vlasti.* (ak)

„Polska Zachodnia“ prejavuje lútosť nad tým, že Sidor sadol na lep antipolskej agitácie, ktorou sa vraj Česi usilujú vrazit ideový a politický klín medzi Poliakov a Slovákov. Lebo len pobúrenie sa musí zmocniť každého Poliaka, keď číta hlúposti o slovenskej menštine na poľskej Orave a Spiši a súčasne aj zármutok, že tak píše vodca sympatických slovenských autonomistov Karol Sidor, ktorý pozná Poľsko a poľské veci.

Pán Sidor vie dobre o tom, že nikdy nebolo slovenského obyvateľstva v dedinách spišských a oravských, ktoré Poľsko dostalo pri rozhraničení sporných terénov.

Pán Sidor vie, že nijaká slovenská dedina nebola odtrhnutá od Slovenska, lebo dediny na Spiši a Orave pripadli k Poľsku od Uhorska, tak ako Pomoransko od Pruska alebo

Volyň od Ruska... Pán Sidor ďalej vie, že ľud spišsko-oravských dedín je ľudom čisto goralovej krvi, že je to ľud poľský, tak ako obyvatelia Podhalia, Žywiecka, Nowotarska a Pienin. Preto nemôže byť ani reči o popoľšťovaní slovenských detí, o polonizácii bohosalužieb, škôl, kultúrneho života atď.

Možno hovoriť len o repolonizácii, t.j. navrátení poľského jazyka ľudu, ktorý vytrval po stáročia pod útlakom maďarským a pod slovenskými vplyvmi kultúrnymi a jazykovými, ktoré prenikali kostolom, školou a spoločenskými inštitúciami.

Pán Sidor vie ďalej, že Poľsko si pamäta, že ešte viac takých poľských goralských dedín je na Orave, na Spiši a v čadčianskom okrese, kde žije na 70 000 Poliakov v uzavretom území a že tento poľský ľud nemá až dosiaľ žiadne práva jazykové, kultúrne a národné, že poľský ľud na Slovensku je štatistikami úplne ignorovaný a na poli kultúrnom a hospodárskom je ním zaobchádzané najhorším spôsobom. Vzhľadom na srdečný priateľský pomer medzi Poľskom a Slovenskom neviedli Poliaci boj o práva pre poľský ľud na Slovensku. Nazdávali sa, že

za dnešnej situácie, keď Poľsko viedie boj proti útlaku Poliakov na Tešínsku, nebolo by účelné vyvolávať rozpory so Slovákm, ktorí sú od Čechov tiež brutálne utlačovaní a bojujú o svoje politické oslobodenie. Preto Poliaci mlčali o osude 70 000 poľských gorals. Preto tiež časopis chce poklaňať článok Karola Sidora za obratne prepášovanú českú provokáciu, proti ktorej poľský národ bude vždy jedno-myselný! Na južnú hranicu poľskú stavajú Poliaci bdelú stráž!!! Poliaci nedovolia, aby sa ktokoľvek pokúšal robiť si záslusk na poľský ľud žijúci na hraniciach poľského štátu a súčasne so zvýšenou pozornosťou budú bdiť

Sidor a ním vedení polonofili – robili krajne propolskú politiku, vystúpilo poľské Ministerstvo zahraničných vecí s dôsledne utajovanou iniciatívou uskutočniť plán, ktorý sa priamo dotýkal integrity Slovenska: dňa 9.II.1927 pod č. K. I 756/pf/180/27 zaslalo list poľským konzulátom v Bratislave a Ostrave a veľvyslanectvu v Prahe s návrhom rozvinúť tajnú akciu s cieľom „prebudiť poľské národné vedomie“ u obyvateľstva Spiša, Oravy a Kysúc. Okrem sondážneho charakteru list ob-sahoval aj konkrétny návod na postup celej akcie. Na uvedený list odpovedal poľský vyslanec v Prahe Zygmunt Lasocki pod č. 23/S/27 dňa 18.III.1927, v

ktorom okrem iného píše: „Terajšiu informáciu považujem za oneskorenú, nesplniteľnú a okrem toho za škodlivú pre styky medzi Poľskom a Československom. Tak vyslanectvu, ako ani konzulovi Staniewic-zovi, s ktorým som

rokoval v tejto veci pred jeho odchodom z Bratislavu, je existencia väčších poľských zoskupení na Slovensku neznáma... nemôže byť ani reči o desiatkach tisícov ľudí, ba dokonca o tisícach by bolo ľahšie hovoriť... Úspech uvedenej akcie považujem za vylúčený... Naproti tomu by musela vyvolať čo najsilnejší odpor... zo strany slovenskej spoločnosti, ktoré nemôže... zabudnúť na stratu niekoľkých obcí v prospech Poľska, v ktorých žijú Slováci.“

Na tento list dostał vyslanec Lasocki z Varšavy odpoved v ktorej ho poučili: „Ministerstvo zahraničných vecí súčasne oznamuje, že mu nie je známe o slovenských obciach pripojených k Poľsku. Je pravda, že v niektorých obciach poľského Spiša a Oravy obyvateľstvo sa správa voči Poľsku rezervovane – vzhľadom na to, že hovorí po poľsky, treba ho považovať za poľské n e-u v e d o m e l é obyvateľstvo a nie za Slovákov...“ Nie je bez zaujímavosti, že Zygmunt Lasocki bol vzápäti odvolaný. Novým vyslancom sa stal 31. augusta 1927 Waclaw Grzybowski.

Akcia uvedomovania „poľsky hovoriačich slovenských Goralov“ rozbehnutá poľským Ministerstvom zahraničných vecí pokračovala na ope-

JUDr. MATEJ ANDRÁŠ

DIPLOMACIA SRDCA (2)

POKRAČOVANIE Z Č. 11/2005

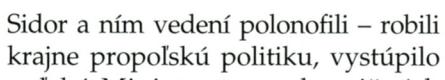
nad situáciou svojich rodákov, ktorí zostali na Slovensku.

Poliaci vidia v celej veci provokačnú a potupnú prácu českú, ktorá chce obrátiť slovenskú pozornosť iným smerom: Bajka o Slovácoch na poľskej strane Oravy a Spiša bola vymyslená preto, aby tým ľahšie bol poslovenčený poľský ľud na druhej strane hranice.

„Polska Zachodnia“ apeluje na Slovákov, aby sa nedali vyprovokovať perfídnymi Čechmi, ktorí chcú vtiahnuť Slovákov do svojho štátneho organizmu a úplne ich vyhubiť, varuje Slovákov pred nerozvážnymi politickými krokmi“.

Vyslanec Juraj Slávik na záver oznamuje, že na článok upozornil redakciu „Slováka“. Nemáme vedomosti, žeby sa redakcia „Slováka“ bola ďalej venovala danej problematike. To však neznamená, že na „frontoch vľádol pokoj“.

Hoci redakcia „Polski Zachodniej“ hovorí rečou až príliš jasnej, ako dnes podrobne vieme, nehovorí pritom rečou idúcou od srdca a teda pravdivou. Paradoxom napríklad je, že v čase dvadsiatych a tridsiatych rokov, keď vedenie HSLS – a najmä Karol

ratívnych poradách uskutočňovaných vo Varšave. Neskôr sa tažisko prenieslo do Katowíc, pretože iniciatívu prevzal sliezsky vojvoda Michał Grażyński, ktorý si vytvoril okruh spolupracovníkov. Okrem funkcionárov z ústredia MZV a zo zastupiteľských úradov v Česko-slovensku (K. Ripa, konzul v Ostrave, Malholme, gen. konzul v Ostrave, W. Łaciński, konzul v Bratislave), ho tvorila veľmi významná krakovská skupina (vysokoškolskí profesori W. Goetel, W. Semkowicz, M. Gotkiewicz), kňaz Ferdinand Machay, ďalej Dr. L. Wolf, poslanec čs. snemu z Ostravy, riaditelia polských gymnázií v Orlovej (ČSR) a v Nowom Targu (Poľsko), senátor polského sejmu F. Gwiżdż.

Uvedieme zopár zásad a úloh, ktorými sa riadi:

- kvôli utajeniu pôsobiť navonok zásadne z Českého Tešínska, t.j. z čs. územia,
- zabezpečiť výchovu polských kádrov z miestnej inteligencie (stredné školy na Č. Tešínsku, univerzita v Bratislave, resp. v Krakove),
- nadväzovať a udržiavať styky s „potencionálnymi“ Poliakmi, napr. so študentmi v Kežmarku, s klerikmi v Bratislave a Sp. Kapitule
- organizovať zájazdy, výlety, letné tábory polských skautov a vysokoškolákov z Poľska na Spiš, Orave a Kysuciach,
- vydávať a rozširovať na Slovensku poľské kalendáre, časopisy a najmä náboženskú literatúru,
- zamestnávať čs. občanov Poliakov z Tešínska na „poľských“ majetkoch na daných územiach (Ľubovňa), presídľovať tam poľských dôchodcov z Tešínska. Naliehať na grófa Zamoyského, majiteľa hradu v Ľubovni a kúpeľov Ružbachy, aby zamestnával poľský personál, lekárov a pod.
- venovať sa príprave sčítania ľudu v ČSR, aby sa vykázala existencia obyvatelstva, hlásiaceho sa k poľskému jazyku,
- získať postupne kultúrny a hospodársky vplyv na „poľské“ centrá na Spiši, Orave a Kysuciach na Slovensku,
- vyhýbať sa otvorenej propagáčnej činnosti, čo by bolo pre vec veľmi škodlivé – mohlo by to naraziť na odpor samotného obyvatelstva, ktoré by sa zrieklo akéhokoľvek spojenia s poľskostou,

- akcia bude dotovaná potrebnými financiami z prostriedkov Ministerstva zahraničných vecí vo Varšave a Sliezskeho vovodstva v Katowiciach.

V rokoch 1929-1938 sa uskutočnilo 8 konferencií, ktoré sa sprvu venovali slovenskému Spišu, Orave a Kysuciam, neskôr pod vplyvom krakovskej skupiny sa začlenil aj bod „Slovensko“ ako také, so zámerom zapojiť do akcie tú časť slovenskej verejnosti, ktorá zaujíma priateľský postoj k Poľsku, pričom rozhodujúca skupina mali tvoriť kňazi z pohraničných dedín. Na konferencii 13. IV. 1931 sa rozhodlo: „Kňazi z poľského Tešínska nadviažu písomný styk s katolíckym duchovenstvom na Spiši, Orave a v oblasti Čadce s cieľom získať niekoľkých kňazov, ktorí priaznivo naklonení poľskej veci, mohli by tam neskôr vyvíjať aktivitu.“ Súčasne sa rozhodlo, že „viaceru redakcií katolíckych časopisov z Poľska pošle svoje ukážkové exempláre katolíckym kňazom na Spiš, Oravu a na Kysuce, aby si ľahšie osvojili poľský pravopis. Možno takouto cestou sa podarí získať niektorého pre poľskú vec, najmä ak je poľského pôvodu.“

V záujme efektívneho presadzovania plánu sa predpokladala úzka spolupráca poľských zastupiteľských úradov v ČSR s centrami, ktoré riadili prácu v Poľsku, pričom sa zvláštny dôraz kládol na krakovské centrum. Úlohou Semkowicza, Goetla, Gotkiewicza bolo udržiavať čo najsrdečnejšie kontakty so Slovákmi, podporovať kultúrne a turistické styky so Slovenskom. Tí istí ľudia, ktorí sa na slovenskom pohraničí vydávali za „buditeľov poľskosti“, podnikali na druhej strane kroky, aby Slováci dostali štipendiá na Jagellonskej univerzite v Krakove, organovali výmenu študentov a veľkolepo vitali zájazdy a umelecké súbory zo Slovenska. Táto „zblížovacia akcia“, čiže starostlivo pestovaná priazeň mala poslúžiť na ďalšiu, tentoraz pokojnú, „delimitáciu“ Tatier. Je známe, že Semkowicz bol vedený iracionálnym presvedčením, že výsledky „zblížovacej akcie“ vytvoria takú situáciu, že „zanedľho bude možno hovoriť otvorené so Slovákmi o spišsko-oravských otázkach“. Pokial ide o argumenty, o tie sa postará rozmáhajúca sa akcia na pohrančí.

Profesor Semkowicz vypracoval v máji 1934 pre poľské MZV memorandum, v ktorom uviedol:

„Naša činnosť obsiahla nasledujúce oblasti: 1/ Poľskú Oravu a Spiš, t.j. časť územia priznaného Poľsku, ktoré s ohľadom na nízku národnú uvedomenosť poľského obyvatelstva si vyžadovala prácu na jeho prehĺbení... 2/ Československé časti Spiša, Oravy a Kysúc, kde býva kompaktné poľské obyvatelstvo v počte asi 80 000, ktoré priamo susedí s poľským osídlením na Tešínsku a v južnom Malopoľsku. Usilie našej práce s týmto obyvatelstvom, ktorému takmer úplne chýba poľské národné povedomie a na 90 % sa pokladá za Slovákov, smeruje k podchytieniu rozvíjajúcej sa buditeľskej akcie, ktorá tu naráža na veľké tažkosti. 3/ Slovenské územie: získanie prostriedkov a cest na účely zblíženia a vybudovania priateľstva so slovenským národom, a to nielen vzhľadom na nevyhnutnosť vytvorenia priaznivých podmienok na prácu v bode 2/, ale so zreteľom na celoštátny záujem, ktorého význam tu netreba bližšie zdôvodňovať...“

Pre získanie komplexnejšieho obrazu o poľsko-slovenských vzťahoch treba uviesť, ako sa vyvíjala oficiálna politika poľskej vlády voči Československu a voči Slovensku. Piłsudski vládol od r. 1926. Roku 1932 sa stal ministrom zahraničných vecí Józef Beck a po podpísaní v januári 1934 poľsko-nemeckej deklarácie o neagresii, Praha prestala byť pre Becka vážnejším partnerom. Pritom vzťah Poľska k slovenskej otázke bol z jednej strany klúčom k vzťahom medzi Poľskom a Československom, a z druhej strany medzi Poľskom a Maďarskom.

POKRAČOVANIE
NASLEDUJE

SPOMIENKA NA MICHALA GRIGERA

Prednedávnom Spiš a spišký národný a kultúrny život postihla veľká a bolestná strata. 8. októbra 2005 zomrel v Spišskej Belej vo veku 86 rokov veľký Spišiak, obetavý a dobrosrdečný človek, vynikajúci pedagóg a historik **MICHAL GRIGER**. Opustil nás veľký priateľ Slovákov na severnom Spiši a bojovník za ich práva na území pripojenom v r. 1920 k Poľsku, čestný člen Spišského dejepisného spolku a veľká osobnosť, ktorá sa celým svojím životom a činnosťou natrvalo zapísala do dejín tohto regiónu. Bol jedným z posledných predstaviteľov generácie, ktorá sa v 20. storočí musela vyrovnať s mnohými krivdami ľudí, ktorým sa takmer pol storočia odopierali základné ľudské práva len preto, že mali vieru v Boha, že ju nechceli zradíť a ju pred svetom ani neskrývali.

Michal Griger sa narodil v roku 1919 vo Vyšných Repašoch pri Levoči, kde vychodil základnú školu. Jeho ďalší život veľmi ovplyvnilo štúdium na Rímskokatolíckom učiteľskom ústave v Spišskej Kapitule, kde sa stretol s viacerými významnými osobnosťami slovenského cirkevného a kultúrneho života. Najviac sa zblížil s prof. Alojzom Miškovičom a toto spojenie trvalo po celý život a neskončilo sa ani po Miškovičovej smrti. Na tie roky nikdy nezabudol. Organizoval stretnutia absolventov školy, nehovoriac o veľkolepej konferencii pri príležitosti 180. výročia tejto školy. Veľmi mu záležalo na vydaní zborníka z tejto konferencie, ale z rôznych dôvodov sa ho, žiaľ, nedočkal.

Ako mladý učiteľ sa dostal do Jurgova a ostatných zamagurských obcí, ktoré sa v rokoch 1939 – 1945 vrátili k Slovensku. Bol tam učiteľom, neskôr odborným učiteľom a nakoniec riaditeľom Štátnej meštianskej školy, zriadenej v

tom čase v tejto podtatranskej obci. Popri učení a výchove mladého pokolenia pôsobil aj ako organista a učil tamojší ľud spievať slovenské náboženské piesne. Všimol si šikovnosť Jurgočanov v drevorezbe, takže zorganizoval v tejto obci rezábarske družstvo, ktoré po znovapripojení Jurgova k Poľsku prestáhalo do Spišskej Belej a tak dal základ tunajšiemu rezábarskemu družstvu Javorina. So severným Spišom zostal spojený aj po nútenom odchode z Jurgova v roku 1945. Usadil sa v Spišskej Belej a dlhé roky vyučoval slovenský jazyk a literatúru na Gymnáziu v Spišskej Starej Vsi. Pestoval v študentoch nielen lásku k rodnému jazyku, ale aj k literatúre, taktiež k tej za komunizmu zakázanej. Svoj dlh Zamaguriu splatil aj zostavením a vydaním monografie o Spišskej Starej Vsi a o Zamaguri. Neskôr pracoval aj v Kežmarskom múzeu.

Pečať svojej rôznorodej činnosti zanechal M. Griger aj v Spišskej Belej. Jeho snahou bolo, aby mesto dostalo rozsiahlejšie monografické spracovanie svojich dejín. V rámci prípravy k tomuto dielu zostavil, zredigoval a vydal 5 zväzkov zborníkov Z minulosti Spišskej Belej. Keď sa konečne príprava monografie pochla z miesta, akosi sa na jej pôvodcu pozabudlo, čo sa ho veľmi bolestne dotklo. Jeho nespokojná nášta mu však nedovolila dlho čakať nečinne. Pre Spišskú Belú a okolie založil a sprístupnil múzeum známeho lekára a botanika Dr. Michala Greisengera.

Pre M. Grigera bola príznačná láska k slovenskému ľudu. Snažil sa mu všemožne pomôcť, najmä tam, kde sa mu jeho práva dlho upierali, teda na severnom Spiši. Často chodil do Jurgova a iných severospiských obcí a snažil sa tamojších ľudov povzbudzovať a pomáhať im pri

Prof. Michal Griger

udržaní svojej identity. Zastupoval tak celý slovenský národ, ktorý akoby bol na týchto svojich krajanov trochu pozabudol. M. Griger dobre poznal aj náš krajanský časopis Život. Bol jeho dlhoročným čitateľom, ako aj prispievateľom. Bol tiež dlhoročným aktívnym členom Spišského dejepisného spolku a jeho predchodcu – Krúžku historikov Spiša SHS. Vďaka svojej angažovanosti a aktivite ho v roku 1996 zaslúžene zvolili za jeho čestného člena.

Pohreb zosnulého sa konal 12. októbra t.r. na cintoríne v Spišskej Belej za účasti veľkého počtu miestnych obyvateľov, viacerých významných osobností cirkevného a kultúrneho života, zástupcov Spišskej Starej Vsi a iných slovenských obcí a miest. Rozlúčky so zosnulým sa tiež zúčastnili početní krajania z Jurgova a iných severospiských obcí, medzi nimi aj predseda Spolku Slovákov v Poľsku prof. Jozef Čongva a podpredseda i šéfredaktor Života Ján Špernoga. Pohrebnú sv. omšu za zosnulého celebroval pomocný biskup Spišskej diecézy Michal Sečka a ďalší kňazi.

Odišiel od nás veľký Slovák, vzácný a dobrý človek, náš veľký priateľ, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji.

Rodine zosnulého vyjadrujeme hlbokú sústrast'.

Redakcia

Rozlúčka J. Burianovej so spišskými krajanmi v Krempachoch

KREMPACHY '2005

3.-5.10.2005 – Krakovská energetika v rámci všeobecnej prehliadky elektrickej siete v kraji uskutočnila výmenu poškodeného vedenia v okolí rieky Bialky a zmodernizovala niektoré zariadenia. Počas týchto opráv Krempachy nemali elektrinu celé tri dni.

Október 2005 – z rozpočtu gminy Nový Targ sa v Krempachoch koná výstavba biologickej čističky odpadových vôd.

9. a 23. 10. 2005 sa konalo prvé a druhé kolo prezidentských volieb v Poľsku, ktoré mali v Krempachoch pomerne vysokú frekvenciu. Miestny volebný obvod sídlil v základnej škole. Najmladšou voličkou v obci bola Uršula Krištofeková.

16.10.2005 – na obecnej schôdzi v Krempachoch sa rokovalo o účasti obce v programe „Sapart”, ktorého cieľom má byť generálna oprava miestneho kultúrneho domu, ako aj o účasti obce v programe „Leader Plus”, zameraného na získanie prostriedkov na kultúrny rozvoj Spiša.

Cestné a vodné práce v obci

Krempašské účastníčky súťaže vo varení regionálnych jedál

- Z prostriedkov richtárskej rady v Krempachoch sa uskutočňujú v obci cestné a vodné práce na ul. Dluhej, ktoré majú zlepšíť prietok vody v prípade prudkých lejakov.

19.10.2005 – práve uplynáva 30. výročie výstavby Kultúrneho domu v Krempachoch. Pri tejto príležitosti sa v celom dome konajú opravárske práce, medziiným maľovanie stien a pod.

23.10.2005 – v klubovni MS SSP v Krempachoch sa konalo rozlúčkové stretnutie predsedov a aktív miestnych skupín SSP zo Spiša s generálnou konzulkou SR v Krakove Jankou Burianovou, ktorá ukončila svoju diplomatickú činnosť v Poľsku. P. konzulka želala všetkým krajanom veľa úspechov v ich kultúrnej a spoločenskej krajanskej činnosti a v bratskom nažívaní dvoch našich susediacich národov.

23.10.2005 – Rodina Daniela Griguša z Poľnej ul. kúpila pre futbalistov LKS Spiš Krempachy komplet teplákových súprav. Krempaškí futbalisti zavŕšili jesennú sezónu na peknom 4. mieste.

29.10.2005 – Členky Krúžku vidieckych gazdiniek (KGW), ale aj nášho Spolku v Krempachoch (o.i. Mária Grigušová, Irena Kovalčíková, Anna Tomaškovičová, Helena Bizubová) sa zúčastnili gminnej súťaže v príprave regionálnych jedál. Popri varení predviedli aj krátky kultúrny program, za ktorý získali veľký potlesk. Okrem nich sa zo Spiša súťaže zúčastnili aj ženy z Durštína.

Text a foto: Fr. PACIGA

Oprava elektrického vedenia v Krempachoch

Krajania na slovenskej sv. omši v Kacvíne

Sv. omšu celebuje nedecký kaplán J. Bednarčík

Je to už tradičné podujatie, na ktorom sa každý rok stretná krajanský aktív a dopisovatelia Života.
Tohtoročná porada Života sa uskutočnila 6. novembra v Dome slovenskej kultúry v Kacvíne. Začala sa slávnostnou sv. omšou v miestnom kostole Všetkých svätých, ktorú celebroval nedecký kaplán Jozef Bednarčík. Na úvod omše pozdravil a privítal zhromaždených tamojší farár Tadeusz Majcher. Po sv. omši sa v priestoroch Domu slovenskej kultúry začala porada. Prichádzajúcich krajanov vital mladý dychový orchester, ktorý zahral pod taktovkou kapelníka S. Wojtaszka niekoľko slovenských skladieb, čo účastníkov porady milo prekvapilo. Dychovku po vystúpení krajania odmenili dlhotrvajúcim potleskom.

Porady sa zúčastnilo takmer deväťdesiat krajanov zo Spiša a Oravy, medzi ktorími boli o. i.: podpredseda Spolku František Harkabuz, čestný predseda SSP Ján Molitoris, obvodný predsedovia OV na Orave a Spiši Genovéva Prilinská a František Mlynarčík, čestný predseda OV na Spiši František Kurnát, redaktor Ján Kubáň z Bratislavы a ďalší.

Všetkých krajanov privítal predseda MS v Kacvíne Ján Venit, ktorý zdôraznil fakt, že sa stretnutie uskutočňuje v nových priestoroch nedávno odovzdaného do prevádzky Domu slovenskej kultúry v tejto obci. Slova sa potom ujal šéfredaktor Života Ján Šternoga, ktorý poradu ďalej viedol. Oboznámil krajanov s tematikou stretnutia tykajúceho sa najmä zbierania

Šéfredaktor Života odovzdáva diplom F. Harkabuzovi

PORADA ŽIVOTA '2005

predplatného na budúci rok a doručovania časopisu, ako aj ďalších problémov krajanského hnutia. Vyhlásil výsledky súťaže v zbieraní predplatného na tento rok, ako aj v súťaži o Zlaté pero, ktorú tento rok vyhral František Paciga z Krempách. Paciga sa venuje kronikársko - informačným príspevkom najmä zo života svojej obce, ktoré sú bohatohrané ilustrované vhodnými fotografiemi. Každá obec by chcela mať takého dopisovateľa.

Ked ide o počet predplatiteľov Života, je potešiteľný fakt, že po niekoľkých rokoch mierneho poklesu sa náklad Života dokonca nepatrne zvýšil, čo je optimistické. Vďačíme za to doručovateľom a propagátorom Života, ktorí tomu venujú veľa svojho času, úsilia a angažovanosti, za čo im veľmi ďakujeme. Nebyť ich, nebolo by v našich domácnostiach časopisu Život. Aj tento rok suverénnym víťazom tejto súťaže boli Krempachy. Po nich nasledovala Nová Belá, Jurgov, Kacvín, Čierna Hora a Podhradie. Ked ide o predplatné na budúci rok - cena časopisu Život sa nemení, čo krajanov veľmi potešilo. Všetci vyjadrovali názor, že po obsahovej, ale i grafickej stránke máme veľmi kvalitný časopis, ku ktorému patrí aj krajanský kalendár. Na jaktívnejších účastníkov súťaže odmenila redakcia nevelkými finančnými gratifikáciami.

Záber z krajanských rokovania

Koncert kacvínskej dychovky pre účastníkov porady

Predsedníctvo porady

Diskusia

V druhej časti porady nasledovala diskusia, v ktorej zhromaždení krajania hovorili o rôznych problémoch krajanského hnutia. O. i. jednou z pripomienok týkajúcich sa časopisu Život bol návrh, aby sme v ňom uverejňovali aj slovenské krížovky. Krajanka K. Gribáčová z Podvľka vyzvala krajanov, aby prichádzali na schôdze s deťmi či vnukmi, čo by mohlo prospieť zapájaniu do činnosti miestnych skupín a zároveň by v nich prehľbilo slovenské národné povedomie. Dobrým príkladom bola prítomná na porade rodina Fulovcov, ktorá prišla vo viacgeneračnom zastúpení. Túto myšlienku podporili aj ďalší krajania. Predsedníčka OV na Orave G. Prilinská hovorila o problémoch s obľátkovými stretnutiami na Orave, ktoré by podľa nej bolo treba zabezpečiť nejakou dotáciou z ÚV SSP alebo peňažnou zbierkou medzi krajanmi. V tomto kontexte predsedca MS SSP v Krempachoch Ján Petrášek porozprával, ako sa takéto podujatia organizujú u nich na Spiši, že je to skrátka finančný príspevok každého účastníka podujatia. Podpredseda ÚV SSP František Harkabuz vyjadril za oravských krajanov spokojnosť s prácou nového redaktora M. Smoneka, čo potvrdili aj ďalší krajania z Oravy. Hovorilo sa aj o obnovenom vyučovaní slovenčiny v Podvľku, ktoré navštevuje sedemnásť detí. Aj v Malej Lipnici bol takýto pokus, ale, žiaľ, nič z toho nevyšlo pre neochotu tamojšieho vedenia školy. Podobne minulý rok stroskotal pokus o obnovenie slovenčiny v Hornej Zubrici.

Diskusia. Pri slove kr. J. Petrášek z Krempách

Krajania so záujmom sledujú diskusiu

Páter Vincent si sadol unavený do kresla pred malý vianočný stromček, ktorý si práve pred niekoľkými minútami ozdobil a rozsvietil. Už-už si myslel, že tento rok tátó neodmysliteľná ozdoba Vianoc v jeho skromnom príbytku bude chýbať. Až do dnešného dňa sa venoval defom, ktoré ešte pred niekoľkými hodinami boli u neho, aby ich naučil nejakú koledu, pretože cheú ísť zajtra poobede do nemocnice, aby tak obšťastnili tých, ktorí i najkrajšie sviatky roka trávia na nemoenciach lôžku. Po popoludniach a večeroch pozorne sledoval vyznania kajúčnikov, prosiacich o odpustenie svojich hriechov. Bolo to vyčerpávajúce a únavné, ale hlavná vec, že to všetko je už za ním.

Pozrel na hodinky: pol siedmej večer, o desiatej ho čaká prvá vianočná svätá omša. O niekoľko hodín od neho budú čakať, že rozsvieti v ich srdeciach a životoch nádej. Nádej, že môžeme znova začínať, že sa aj my môžeme znova narodiť a veriť, že v našich životných tmách nám bude svietiť skutočné betlehemske – Božie svetlo... Ludia sú nároční a najmä pri veľkých sviatkoch očakávajú od kňaza enormný výkon. Pokúsi sa o to.

Sedel v kresle, s hlavou opretou

o ruku a pohľadom upretým na drobné blikotavé svetielko na stromčeku. Spomínal. Na svoje detstvo, na to, že v tejto chvíli sa u nich doma už konala štedrovečerná slávnosť. Ocko zavínalo požehnané sviatky so sviecou v ruke a ostatní čakali zhromaždení v izbe. Tmu osvecoval iba stromček a nedočkavé očká detí, túžiace čím skôr rozbalíť záhady pod stromčekom. Evanjelium o narodení Ježiša, mamičkino dojatie, keď pozrela na prázdnny tanier, ktorý nikdy na stole nesmel chýbať, i keď už dávno nikto pri ňom nesedel...

Nechcel spomínať, ale nemohol sa ubrániť týmto spomienkam. Tento rok po prvýkrát nebude na Štedrý večer vôbec večerať. Pripravil si sice niečo na zajedenie, ale nemal čas, aby sa do toho pustil. O malú chvíľu vežové hodiny odbijú sedem, a on nemá z dnešnej slávnostnej kázne ani čiarku.

Nechcel sa mu vstať. V tento štedrovečerný čas sú obyčajne všetci spolu. On sám. Všetci jeho farníci sa navzájom obdarúvajú, púšťajú si koledy a pripíjajú na zdravie. On musí myslieť na niečo úplne iné. Kázeň. Slávnostná kázeň. O čom bude tento rok kázať? Ten príklad o otcovi, ktorý sa pri vianočnom stromčeku zaviazal pred celou rodinou, že už nedá do úst ani kvapku alkoholu, hovoril minulý rok. Predtým zasa príbeh o mamičke, ktorá sa presne na Vianoce vrátila k svojim defom a manželovi, ktorí ju neprestali očakávať od chvíle, ako s druhým mužom odišla za kariérou...

Zobral do ruky pero a papier. Najprv si urobí osnovu, čo by chcel povedať. Vychádzajúc z udalosti, ktorú ľudstvo prežívalo pred dvetisíc rokmi a ktorá ešte aj po stáročiach oslovuje obyvateľstvo tejto zeme. Začiatok je veľmi dôležitý. Ludí musí

zachytiť, aby ho potom počúvali celý čas. „Keď vám ľudia nenastúpia do autobusu hneď na začiatku, neskôr už do neho nenaskáču,“ hovorieval im profesor homiletiky,

ktorého všetci radi počúvali. Čím začne? Spomenúť narodenie dieťatka? To poznajú takmer v každej rodine, to zachytí naozaj každého. Veď narodenie potomka je radostnou udalosťou pre každého otca i matku. A ak bude mať v kostole aj staré mamy, ktoré narodenie svojho vnúčika očakávajú tiež s veľkou radosťou, potom sa nemusí báť, či ich zachytia aj ďalšie slová kázne, alebo nie.

Jeho úvahu prerušil zvonec na dverách. Občas sa na ten zvonec hneval. Jeho izbička bola na poschodí a on vždy, keď chcel ísť otvoriť, musel po schodoch zbehnúť dole, pozrieť sa, kto zvoní, a otvoriť. Koňkokrát sa stalo, že niekto zazvonil len tak – zo zábavy... A ihneď po zazvonení ušiel...

Nechcel sa mu ísť otvoriť. Sú predsa Vianoce a on má ešte strašne veľa práce. Zvonček zazvonil po druhýkrát. Nepôjde teda o detský žart, za zatvorenými dverami v tme skutočne niekto stál. Spomenul si na mamičkine slová, ktorá hovorievala, že na Vianoce by mal byť pre nás každý host Ježišom, ktorý medzi nás prichádza.

Položil nepopísaný papier na stôl, stromček nechal rozoznať a zbehol po schodoch až ku dverám.

- Kto je to?

– Opatrnosti nikdy nie je dosť, a tak sa vždy radšej opýtal, kto stojí za dverami skôr, ako ich otvoril.

- Páter Vincent, potrebujeme zaopatríť otecka.

Váhal. Nedávno mu jeden kolega v knazstve hovoril o tom, že aj to je jedna z fakt, ktoré používajú tí, čo sa chcú dostať do fár v klamnom domnení, že sú to strediska bohatstva a pokladov.

- Kde býva? – touto otázkou si chcel ešte overiť pohotovosť tých, ktorí stáli za dverami. Klúč mal už vo dverách.

- Je v nemocnici.

Keď otvoril veľké drevené dvere, ktoré pritom zavŕzali, uvidel pred sebou dve takmer ešte dievčenské tváre. Na jednej z nich sa leskli slzy.

- Dnes mu prišlo náhle zle, leží v nemocnici a nerozpráva. Sú práve Vianoce, a my takto... Nehnevajte sa, páter...

- O chvíliku som na internom. Vy chodte dopredu, ja si zatiaľ niečo vezmem na seba a prídem autom za vami.

Vonku priťahovalo. Zobral si preto radšej aj šál, ktorý nikdy nechcel nosiť. Zbehol do kostola, ktorý bol prepojený s farskou budovou, aby odtiaľ zobral do burzy sviatostného Spasiteľa. Zabudol sa ich opýtať, či môže prijímať, ale pre každý prípad si Ježiša zoberie so sebou.

Keď auto zastalo pred budovou nemocnice, bolo o niekoľko minút pol ôsmej. Dobre poznal tieto priestory, veď sem chodieval veľmi často. Dobre ho poznal aj personál, pretože sa takmer nikdy nedal odbiť. Pri spomienke, ako ho primár na gynekológiu od prekvapenia poslúchol, keď ho nechal čakať predo dverami, pretože on na izbe práve jednu pacientku spovedal – v čase, keď mu na toto oddelenie ako na jediné nechceli povoliť vstup – sa usmial. I keď väčšina prípadov, ku ktorým ho volali, nebolá vôbec úsměvná. Skôr naopak. Pre mnohých, ktorým vravel slová rozrehšenia a na čelo i ruky udeľoval sväté pomazanie,

MILO BOJNÍČAN

MILOSTIPLNÉ VIANOCE...

bol nositeľom sice radostnej večnosti, ktorú však dostávali cez bolestný prah smrti.

Podľa mena ho na interné zaviedli k staršiemu pánovi na samotke.

Nebol v bezvedomí, ako si spočiatku myslal. Iba nedokázal rozprávať.

Pravdepodobne porážka. Chytil ho za ruku. Jeho dotyk musel pocítiť, pretože mužove oči sa na neho obrátili. Mohol v nich čítať akúsi túžbu. Alebo otázku...

- Som kňaz, ujo, a chcem vám pomôcť.

Nemal rád slovo farár, pretože mnohí ho používali s ironickým podtónom. Preto sa nikdy nepredstavoval týmto pomenovaním. Slovo kňaz sa mu zdalo najoptimálnejšie a dostatočne dôstojné, aby ľudia pochopili, kto k nim prichádza.

- Chcel by som vám pomôcť, aby ste ani teraz neboli sám. I keď ste v nemocnici, niekto je stále s vami. Ježiš prišiel medzi nás, aby sme sa mohli my všetci spolu s ním stretnúť. A tak som vám prišiel priniesť tohto Ježiša, aby aj vás posilňoval.

Obyčajne sa ho ľudia v nemocnici báli. Nebolo ľahké z nich vyhnáť predstavu, že je nositeľom smrti. Tentokrát nemal pocit. Muž ho počúval, i keď nič neodpovedal. A páter Vincent rozprával. O Vianociach, o Ježišovi, o jeho láske. Ale i tom, že naše hriechy sú našou vzburou proti nemu, ktorá nám bráni, aby sme sa s ním mohli užšie spojiť. A preto ich treba oľutovať a chcieť byť iným.

- Bože, láska moja, teba milujem...

Tieto slová mu šepkal už priamo do ucha. Snažil sa, aby to ten muž cítil ako svoje vlastné slová, aby on sám chápal ich význam a aspoň myslou sa k nemu pridal.

- ... a ja ťa rozrehšujem od tvojich hriechov v mene Otca i Syna i Ducha Svätého.

Vždy, keď vyslovoval tieto slová, cítil obrovskú zodpovednosť. Ruka mu vždy oťažievala, akoby na seba brala bremeno hriechov, ktoré kajúčnik odovzdáva Bohu na milosť. I teraz cítil vážnosť tohto okamihu. Muž sa stále nehýbal a jeho oči hľadeli kdesi do neznáma. Neveril, že by mu dnes mohol odovzdať svätej prijímanie. Keď skončil úkon pomazania chorých, chcel hned odísť. Čaká ho predsa kázeň na dnešnú noc. Potom si spomenul, že sú Vianoce a na Vianoce by sme nemali druhých nechať samých. Tie ženy, ktoré boli na fare, sa tu teraz ani neukázali, a ujo zostal úplne sám. A tak si sadol na kraj posteľe a zobrajal do svojej dlane dlaň pred sebou ležiaceho pacienta.

Nech sa dnes necíti sám. Nech cíti, že s ním niekto je. Nevie presne, kolko takto sedel, keď sa k nemu obrátil muž tvárou a páter mohol vidieť slzu, ktorá stekala z jeho pravého oka. Muž pozeral priamo na kňaza, akoby mu svojimi nevládnymi ústami chcel povedať ďakujem...

Páter vytiahol zo svojich nohavíc vreckovku a utrel mu oči i čelo. Muž pohol očami, opäť smerom k nemu. Pokúsim sa podať mu Ježiša, prebleslo mu myšľou, možno dokáže prehltnúť ten kúsok hostie.

- Hľa, Baránok Boží...

Muž sledoval jeho pohyby, očami mu visel na ústach a vnímal každé slovo, ktoré hovoril. Keď sa páter potom naklonil celkom blízko k nemu a podával mu Telo Kristovo, stačilo tiché zašeptanie:

- Ujo, otvorte ústa...

Bol to asi skôr podvedomý reflex ako vedomý úkon, keď muž pootvoril pery a páter mohol do úst vložiť bielu hostiu, pri rannej svätej omši premennú na zázračný pokrm našich duší.

Nechcelo sa mu veriť tomuto malému zázraku. Sú Vianoce a v srdeci tohto človeka sa určite narodil Ježiš. Požehnal ho, pochlabil po tvári, upravil podušku a odišiel z izby. Tíško a pomaly. Pri vrátnici, ktorá uzatvárala komplex nemocničných budov, si spomenul, že hore pri internom oddelení nechal svoje vozidlo, a musel sa poť vrátiť.

Keď si opäť sadal do kresla pred stále zažatý stromček, bol takmer pol deviatej. Opäť zobrajal do rúk pero a opäť sa ozval zvonček. Tentokrát znervóznel. V duchu si predstavoval, ako ho znova volajú do nemocnice, odkiaľ sa práve vrátil. Zvonček sa ozval po druhýkrát.

Za dverami stál statný muž, asi päťdesiatník.

- Prepáčte, dôstojný pán, ja som nebol vyše dvadsať päť rokov na spovedi. Ja sa potrebujem vyspovedať.

Čo robí v takomto prípade? Spovedal predsa ešte i dnes ráno, na spovedi bolo naozaj veľa príležitostí, a tento príde na spovedeť niekoľko minút pred svätou omšou. A on nemá kázeň ani len začiatú...

- Podte so mnou do kostola, - povedal a v duchu si spočítal, koľko minút asi bude potrebovať na túto sviatosť zmierenia. Dvadsať päť rokov je dlhý čas. Keď sa na neho pozrel, odhadoval, že to muselo byť niekedy pri jeho sobáši. Alebo možno ešte skôr. Uvidíme...

Pripadalo mu hlúpeť fahať tohto muža do spovednice, a tak si ho usadil do jednej lavice a posadil sa k nemu, fialovú štoli si prehodil cez pulóver, ktorý mu k Vianociam upletla mamička. I to mu pripomenulo, že sú Vianoce a doma možno mama s otcom pláču, že zostali tento rok na Vianoce po prvýkrát úplne sami, bez detí. Každé z nich už totiž má svoju rodinu, on najväčšiu a najnáročnejšiu – svoju farnosť.

Muž, ktorý pri ňom sedel, nepoznal. So záujmom sa započúval do životného príbehu muža, potácajúceho sa medzi mantinelmi dovoleného a zakázaného, padajúceho do rozličných hriechov a vstávajúceho do nových predsavzatí. Občas mu pomohol správne pomenovať niekory hriech, občas musel trpeživo čakať, kým sa vedľa neho sediaci kajúčnik vyplače do vreckovky, ktorú mu pri prvom záchvate sĺz sám ponúkol.

Počúval ho dlho. Veľmi dlho. Minúty ubiehali a on stále sedel pri tomto nevšednom kajúčnikovi, ktorý oplakával svoju minulosť. Všetko, čo vykonal zlé, všetko, čo zanedbal a neurobil. Všetko, čo nemuselo prísť. Všetko chcel dnes zmyť zo seba. Dnes, na Vianoce.

Keď v ten večer po druhýkrát dvíhal svoju ruku, aby udelil rozhrešenie, cítil, že je veľmi unavený.

- Ja ťa rozrehšujem...

Ešte mu stisol ruku a vyprevádzal ho cez dvere kostola domov. Pred dverami už čakali prví ľudia, prichádzajúci na svätú omšu, a tak ich vpustil dnu a zažal v kostole stromčeky.

Cítil, ako sa mu zatvárajú od únavy oči a ako šúchaťaťné nohy po dlážke chodby. Do kresla zapadol po tretí raz. Pred očami sa mu roztancovali svetielka na stromčeku. Nebolo to od radosti. Bolo to od pláču. Chcelo sa mu plakať. Všetci si počojne prežívali večer, zapriali si šťastné a veselé sviatky a teraz prichádzajú, aby si od neho vypočuli brilantne vypracovanú kázeň. A on z nej nemá ani jediné slovko.

Počul, ako hodiny na chodbe odbili pol desiatej. Je najvyšší čas, aby zišiel dole a dal inštruktáž svojim miništrantom.

POKRAČOVANIE NA STR. 32

MOJE OBRÁZKY Z ORAVY

S takýmto názvom sa 6. októbra t. r. sa v Galérii slovenského umenia v Krakove konala vernisáž výstavy akademického maliara Ondreja Ivana, nazvaná **Moje obrázky z Oravy**.

Autor sa narodil 12. októbra 1961 v Poprade. V rokoch 1980-1987 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave na Katedre maliarstva a reštaurovania umelecko-historických pamiatok. V roku 1987 pracoval ako reštaurátor v Tatranskej galérii v Poprade a od roku 1988 v Oravskej galérii v Dolnom Kubíne ako samostatný reštaurátor. V súčasnosti pracuje v Oblastnom reštaurátorskom ateliéri v Levoči. Venuje sa komornej maľbe, reštaurovaniu maľby, polychrómovanej drevenej plastike i knižnej ilustrácií. Žije v Dolnom Kubíne a tvorí v Jasenovej.

Záber z otvorenia výstavy

Účastníci vernisáže

Autor sa vo svojej tvorbe venuje dvom základným tematickým okruhom – krajinomaľbe a figurálnej kompozícii. V krajinomaľbe kladie dôraz na oravskú a tatranskú prírodnú krajinu a svojim realistickým videním sa nesnaží o abstrahovanie formy ani o zjednodušenie tvarov. Hlavnou téhou pre umelcové figurálne kompozície je ženský akt.

Je to už šiesta samostatná výstava Ondreja Ivana. Prvú mal v roku 2001 v Oravskej galérii v Dolnom Kubíne, druhú v roku 2002 v Galérii Márie Medveckej v Tvrdošíne, tretiu v roku 2003 v Dome kultúry v Námestove, štvrtú v roku 2004 v Podtatranskom múzeu v Poprade a piatu v roku 2005 v Mestskom kultúrnom stredisku v Dolnom Kubíne. Na výstave v našej galérii prezentuje len svoju krajinársku tvorbu, predstavujúcnu pekné výjavy z oravskej prírody.

Výstavu zorganizoval Spolok Slovákov v Poľsku a Oravské osvetové stredisko v Dolnom Kubíne. Vernisáže výstavy sa zúčastnili mnohí milovníci umenia v Krakove, o. i. vicekonzul Generálneho konzulátu SR v Krakove Marek Lisánsky, riaditeľ Oravského osvetového strediska v Dolnom Kubíne PhDr. Miroslav Žabenský, bývala riaditeľka OOS v Dolnom Kubíne Ol'ga Žabenská, riaditeľ Cepelie Jozef Spišiak.

Generálny tajomník ÚV SSP Eudomír Molitoris zdôraznil, že táto výstava s oravskou tematikou nadväzuje v istom

Rozhovor o umení pri poháriku slovenského vína

Diskusia o obrazoch Ondreja Ivana

zmysle na nedávnu prezentáciu tvorby Františka Kolkoviča nazvanú Moje krajinky. Spája ich spoločný námet návratov do rodného kraja. O. Ivan nechal hodnotenie svojich prác návštěvníkom výstavy a poprial im príjemný umělecký zážitok. Pri tejto príležitosti sa hovorilo aj o spolupráci medzi Spolkom Slovákov a Oravským osvetovým strediskom v Dolnom Kubíne, ktorá má dlhú tradíciu a je veľmi úspešná. Oravské osvetové stredisko o. i. pomáha pri organizácii Dni slovenskej kultúry a podporuje činnosť OV SSP na Orave a MS v Jablonke. Je to neoceniteľná pomoc, vďaka ktorej sa mnohé iniciatívy krajana podarilo uskutočniť. Oľge a Miroslavovi Žabenským patrí za to srdečná vďaka.

Pri tejto príležitosti riaditeľ OOS v Dolnom Kubíne M. Žabenský vyjadril presvedčenie, že spolupráca so Spolkom bude nadálej len silniet, košatiť a rozvíjať sa, pretože jej korene sú pevné a vydržali už rôzne nečasy.

Každý účastník vernisáže so záujmom pozoroval, ako na vystavovaných prácach ožívajú mestá a miesta oravského kraja, ktorý svoju krásnu prírodu očarí každého návštěvníka. Po prehliadke sa pri poháriku slovenského vína ešte debatovalo o umení a expozícii v našej galérii. Vernisáže sa zúčastnili aj viacerí hostia zo Slovenska, v tom aj umelcov otec, ktorý je právom hrdý na svojho syna.

Text a foto:
AGÁTA
KLUKOŠOVSKÁ

ŽIVOT December 2005

KONFERENCIA ZAHRANIČNÝCH SLOVÁKOV

V dňoch 26. – 27. októbra 2005 sa v Bratislave uskutočnila konferencia k problematike uchovania a rozvíjania kultúry Slovákov žijúcich v zahraničí. Hlavnými organizátormi konferencie boli Svetové združenie Slovákov v zahraničí v spolupráci s Generálnym sekretariátom pre zahraničných Slovákov Úradu vlády SR.

Základnou tézou úvah nad problémami uchovania a rozvoja slovenskej kultúry v zahraničí je, že „Slovensko a Slovenská republika vždy považovali a považujú Slovákov v zahraničí za integrálnu národnú súčasť, ich život a dejiny za súčasť slovenských národných dejín a ich kultúru za súčasť národného kultúrneho dedičstva“ (Deklarácia NR SR zo dňa 6. júla 1999).

Konferencie sa zúčastnili Slováci z 13 krajín, zástupcovia štátnych orgánov SR a kultúrnych i vzdelávacích inštitúcií. Bolo prednesených 32 odborných referátov.

Konferencia prijala nasledujúce odporúčania a požiadavky:

- vypracovať a schváliť štátnu koncepciu uchovania kultúrneho dedičstva a pestovania kultúrnych hodnôt Slovákov v zahraničí vládou Slovenskej republiky;

- vytvárať odborné a finančné podmienky pre uchovávanie hmotného kultúrneho dedičstva (archívne dokumenty, knižničné fondy, umělecké diela, ľudové umenie a architektúru, historické pamiatky a iné);

- podporovať výskum kultúrneho dedičstva Slovákov žijúcich v zahraničí;

- poskytovať všeestrannú pomoc a podporu kultúrnym strediskám, kultúrnym a vzdelávacím krajanským spolkom a organizáciám, knižniciam, archívom, múzeám, hudobným a folklórnym súborom, uměleckým dielňam a iným krajanským profesionálnym i amatérskym skupinám;

- podporiť vybudovanie Pamätníka slovenského vystavalectva v Bratislave;

- obnoviť tradíciu osláv štátneho sviatku sv. Cyrila a Metoda na Devíne za účasti Slovákov žijúcich v zahraničí;

- podporovať udržiavanie a obnovu kultúrnych, cirkevných a školských objektov a historických pamiatok v zahraničí, ktoré sa týkajú života a dejín zahraničných Slovákov;

- podporovať a posilňovať kultúrnu turistiku Slovákov žijúcich v zahraničí s cieľom obnovy

a udržiavania spoločnej kultúrnej a národnej identity;

- zabezpečiť každoročné konanie Dňa zahraničných Slovákov v Slovenskej republike a Stálej konferencie k otázkam vzájomných vzťahov a spolupráce „Slovenská republika a zahraniční Slováci“;

- podporovať zriaďovanie a činnosť Domov slovenskej kultúry a Slovenských kultúrno-informačných stredísk v zahraničí;

- podporovať všetky formy kultúrnej výmeny medzi Slovenskou republikou a Slovákmi žijúcimi v zahraničí;

- vytvárať podmienky pre uchovanie najdôležitejšej duchovnej súčasti nášho kultúrneho dedičstva a najvýraznejšieho znaku identity Slovákov žijúcich v zahraničí – slovenského jazyka, vrátane miestnych a sociálnych nárečí;

- podporovať edičnú činnosť v slovenskom jazyku a zabezpečiť distribúciu súčasnej slovenskej knižnej produkcie, vydávanej v zahraničí pre najvýznamnejšie slovenské knižnice;

- podporovať aktivity kultúrnych a cirkevných inštitúcií v slovenskom jazyku;

- zabezpečovať zasielanie slovenských kníh, periodík a ďalších tlačených materiálov, filmovej produkcie, zvukových a video materiálov v slovenskom jazyku pre krajanské spolky, školy a inštitúcie v zahraničí;

- podporovať šírenie a distribúciu krajanskej literárnej produkcie a krajanskej tlače v prostredí slovenských komunít v zahraničí a v Slovenskej republike;

- vybudovať v rámci Slovenského národného múzea „Múzeum zahraničných Slovákov“ a primerane ho finančne a personálne zabezpečiť;

- podporovať aktivity, ktoré smerujú do prostredia detí a mládeže, aby sa u nich vytvorilo a upevnilo slovenské povedomie a tak sa zabezpečila kontinuita existencie slovenských komunít v zahraničí;

- zabezpečiť (podľa vzoru vysielajúcich učiteľov) dlhodobé pôsobenie kultúrnych pracovníkov v krajanských komunitách;

- obnoviť kurzy pre choreografov krajanských folklórnych súborov;

- pozývať na regionálne a celoslovenské prehliadky a festivaly súbory a skupiny Slovákov zo zahraničia;

- zabezpečiť bezproblémové sprístupnenie dokumentačných archívov slovenských vedec k a kultúrnych inštitúcií v zahraničí;

- poskytovať finančné prostriedky na výskum v prostredí Slovákov v zahraničí formou vedec k grantov aj inštitúciám na Slovensku.

Svetové združenie Slovákov v zahraničí je pripravené účinne spolupracovať pri realizácii navrhovaných odporúčaní a požiadaviek.

Citatelia – redakcia

Beseda s krajanmi z Maďarska

Hostia v našej Galérii slovenského umenia

SPÁJA NÁS VELA...

Slováci sú roztratení po všetkých svedomietoch, napriek tomu v dnešnej dobe majú veľa príležitosti komunikovať a stretnávať sa spolu. Jednou z nich bola návštěva Spolku pilíšskych Slovákov z Maďarska v sídle nášho Spolku v Krakove, ktorou nás milo prekvapili. Ako povedali, pokial im to dovoľuje čas a finančie, radi si zájdú na návštěvu ku krajanom. Takýmto spôsobom sa obohacujú o poznanie iných krajin, ale najmä o poznanie situácie Slovákov v iných krajinách. Medzi hostami boli zástupcovia viacerých slovenských samospráv o. i. z Mlynkov, Kestúca, Čívu, Santova, Šarišápu a z iných oblastí v Maďarsku. O Slovákok v Poľsku sa zhovárali s generálnym tajomníkom ÚV SSP Ludomírom Molitorisom a redakciou Život. Rozprávali sa o problémoch, s ktorými zápasia v Maďarsku, akými sú napr. školstvo, nedostatok slovenských knížiek, asimilácia krajanov a pod. Zaujímala ich história Slovákov v Poľsku a ich spoločensko-kultúrny život, podpora poľského štátu a iné otázky. Spolu s nami dospeli k záveru, že napr. nie je dostatočná podpora zo strany Slovenska. Naši vzácní hostia dostali náš Krajkanský spevník, ktorému sa veľmi potešili, keďže veľmi radi spievajú a teraz sa obohatili aj o náš ľudový repertoár.

Počas malej exkurzie po sídle nášho Spolku si pozreli výstavu Obrazy z Oravy Ondreja Ivana a priestory tlačiarne. Na záver spoločného stretnutia nám zaspievali svoju pilíšskú hymnu, v ktorej ospevujú prírodné krásy miesta, kde žijú. Pekne to vyjadrujú slová rebrénu: - V tých pilíšskych dúbravách láskajú nás

bujné koruny. Tisíce krás, nebo na zemi!
Prajeme krajanom z Maďarska, aby slovenské povedomie, ktoré si udržia, bolo pre nich nebom, ako to zdôrazňujú vo svojej hymne. (ak)

Foto: Marián Smondek

VYZNAMENANIE ZA VYDAVATEĽSKÉ AKTIVITY

V rámci II. dni slovenskej kultúry v Krakove sa uskutočnila vernisáž V. medzinárodnej výstavy filatelistov z Poľska a zo Slovenska. Pri tejto príležitosti Poľský zväz filatelistov ustanovil pamätnú medailu, ktorú vyhotobil známy umelec Bronisław Chromy. Filatelisti vyznamenali ľhou viaceré inštitúcie a osobnosti, ktoré sa podieľajú na organizovaní filatelistických podujatí. Touto medailou poctili aj naše vydavateľstvo, ktoré tlačilo pre filatelistov niekoľko katalógov a propagančných materiálov. Vyznamenanie prevzal generálny tajomník Spolku Ludomír Molitoris. (ak)

OPRAVA

V Živote č.11/2005 v článku Na návsteve v belianskej škole sme na strane 12-13 uviedli nesprávne meno učiteľky Mgr. Beáty Florczykovej, za čo sa jej ospravedlňujeme.

Redakcia

POĎAKOVANIE

Aby naše deti mohli navštievať detské letné tábory na Slovensku, náš Spolok sa snaží každoročne získať na tento účel finančné prostriedky od sponzorov. Tento rok na detské tábory prispeli:

- Nadácia Orlen „Dar srdca“ z Płocka - 10 000 zlotých,
- Firma Rekma - odborné cestné práce z Krakova - 2 000 zlotých,
- Splnomocnenec vlády SR pre zahraničných Slovákov - 100 000 Sk,
- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky - 130 000 Sk.

Všetkým srdcne ďakujeme.

ÚV SSP a redakcia

FESTIVAL SLOVENSKEJ KULTÚRY V BIELSKU-BIALEJ

V dňoch 16.-18. novembra 2005 sa uskutočnil Bielsky festival slovenskej kultúry – bližšie seba a kníh, ktorý usporiadala Beskydská knižnica za podpory Euroregiónu Beskydy.

Otváracím podujatím bolo stretnutie básnikov Petra Mišáka, Milana Lechana, Miloša Jambricha a Ladislava Volka. Neskôr sa konala vernisáž výstavy - Stano Lajda defom. Druhý deň festivalu bol venovaný konferencii s takými prednáškami: Stav súčasnej slovenskej literatúry, Slováci očami Poliakov, Obraz Slovákov v poľskom písomníctve od roku 1918, Kocurkovčania alebo jánošíkovci, Obraz Slovákov v slovenskom divadle. Hovorilo sa aj

ŽIVOT december 2005

o činnosti Slovenského inštitútu vo Varšave. Ďalšou dôležitou tému, ku ktorej sa vyjadrovali prítomní, bola Slovenská kultúra v Poľsku a slovenská otázka v 20. storočí. Tretí deň bol zasa venovaný vydavateľským aktivitám v oblasti slovenskej literatúry, vydavanej v Poľsku. Tohto stretnutia sa zúčastnili vydavatelia zo Slovenska i Poľska.

Festival dokazuje, že v Poľsku existuje záujem o slovenské umenie a literatúru. Je potešiteľné, že medzi účastníkmi tohto podujatia boli aj krajania zo Sliezskia spolu so svojím tajomníkom Bronislavom Knapčíkom. Týmto spôsobom sa mohli aj sliezki krajania obohatiť o nové zaujímavé poznatky z literatúry. (ak)

BLAHOŽELANIE K NARODENINÁM

Pre svojich drahých šťastné chvíle,
pre všetkých, čo máš naokolo,
pre všetko, čo ti je tu milé.
prežiť tie roky hodno bolo.

Človek, kým žije, silou celou
snaží sa, ako srdce velí
a nevzdáva sa svojich cieľov
rozdať sa svojim drahým celý.

V pokojnom, tichom žitia prúde
ďalší rad rokov nech ti rastie
a každý deň nech sviatkom bude,
prinesie radosť, lásku, šťastie.
A nech Ti dá Pán Boh vela zdravia!

Tento pekný vinš zasiela jubilantke
IRENE HALMLOVEJ, rodenej Kovalčíkovej z Tribša, ktorá 2. októbra t. r.

Jubilantka s bratom F. Kovalčíkom a neterou M. Kačmarčíkovou

oslávila 70. narodeniny a žije v Banskej Bystrici na Slovensku, rodina

**Kovalčíkovcov, Kačmarčíkovcov
Rabianskovicov, Spolok a redakcia**

U SLIEZSKYCH KRAJANOV

Pri poslednej návštive tajomníka MS SSP na Sliezsku v Mikołowe Bronislava Knapčíka v redakcii sme sa dozvedeli niekoľko zaujímavých informácií z ich krajanského života. V posledný novembrový víkend si krajania zorganizovali tradičné podujatie tzv. Ondrejský večierok. Najprv sa stretli v klubovni, odkiaľ sa prestahovali do kancelárie, ktorá je v jednom zo súkromných bytov našich krajanov. Stretnutie prebiehalo v milej atmosfére. Krajania si chvíliku spolu posedeli, pospievali a porozprávali sa, čo majú nové. Ponúkli sa aj nejakými drobnostkami a pospomnali na staré časy.

Ako som sa okrem toho ešte dozvedel, B. Knapčík pozýva všetkých našich krajanov na krajanskú lyžovačku na Skrzycnom v Szczyrku. Podľa slov tajomníka MS naši krajania tu môžu lyžovať až s päťdesiatpercentnou zľavou. Bude to platíť počas celej lyžiarskej sezóny. (ms)

VÍŤAZNÁ REMÍZA

Že nie peniaze a mediálny ohlas rozhodujú o výsledkoch futbalových súťaží, ale sila vôle a solídna práca na tréningoch, dokázala tohoročná Liga majstrov. Bratislavské mužstvo Artmedia po bezgólovom zápase so škótskym celkom

Glaskow Rangers v Bratislave, kde hrdinom stretnutia bol slovenský brankár Čobej, neprehralo ani v odvetnom stretnutí na súperovom ihrisku. Tentoraz slovenský „David“ po tvrdom boji remízoval s glaskowským „Goliášom 2:2. Góly za Artmediu strelili Börbely a Kozák. Lopta je guľatá a nás teší nielen tento

DAR SRDCA

Do našej akcie Dar srdca sa tento raz zapojil Bronislav Knapčík sumou 720 zlôtých a Jozef Grapa sumou 320 zlôtých. Svojimi príspevkami prispliel na činnosť MS SSP v Sliezsku. Srdečne ďakujeme.

Ktokoľvek by chcel podporiť nás Spolok, môže prispievať na adresu: Zarząd Główny TSP, ul. św. Filipa 7/4, 31-150 Kraków. Nr konta: Bank Polska Kasa Opieki S.A. III/O Kraków, 73-1240-2294-1111-0000-3708-6985.

dobrý výsledok, ale aj fakt, že body a postup závisia výlučne od toho, čo sa deje na ihrisku. (JMB)

SPOMIENKA NA ALOJZA GALUŠA

Ako nečakane zhasína plameň sviece, tak sa končí aj náš život. Odchádzajú ľudia, ktorí nechávajú po sebe smútok v srdci rodiny, ale aj výsledky svojej práce v krajanskom živote. Jedným z takýchto aktívnych krajanov, ktorý nás nedávno opustil, bol **ALOJZ GALUŠ** z Krempách. Za svoje silné slovenské povedomie vďačil rodičom a ich vychovávateľskému úsiliu. Od najmladších rokov sa aktívne zapájal do krajanského života. Počas druhej svetovej vojny bol povolaný do slovenskej armády a neskôr odvelený na východný front. Po vypuknutí Slovenského národného povstania sa stal jeho priamym účastníkom, za čo bol aj vyznamenaný medailou za zásluhy v boji proti fašizmu. Po návrate z vojny sa nadalej aktívne podieľal na organizovaní spolkového života. Stál pri zdrode Miestnej skupiny SSP v Krempachoch. V päťdesiatich rokoch minulého storočia bol kultúrnym inštruktorom MS SSP v Krempachoch a súčasne viedol divadelný krúžok v rodnej obci, s ktorým nacvičil viaceré divadelné hry. Keď si Krempašania zaobstarali prvé priestory pre slovenskú klubovňu „u Kory“ krajan Alojz sa stal jej vedúcim. Koncom šesdesiatich rokoch mu spišskí krajania vyjadrili svoju dôveru a zvolili ho za obvodného predsedu SSP na Spiši. Súčasne pôsobil ako jej kultúrny inštruktor a tajomník MS SSP v Krempachoch. Spolu s ďalšími krajanmi

sa aktívne podieľal na tvorbe spojeného folklórneho súboru Spiš. V šesťdesiatich rokoch bol členom spolkovej delegácie na Slovensko, ktorá sa starala o slovenské bohoslužby. V osmedesiatich rokoch plnil funkciu podpredsedu MS SSP v Krempachoch a bol delegátom na 7. zjazd Spol-

Delegácia odbojárov na poslednej ceste
A. Galuša

ku. Krajan Galuš bol dlhé roky dopisovateľom Života. Za svoju aktívnu krajanskú prácu bol vyznamenaný medailou Za zásluhy pre KSČaS.

Bol veľmi aktívnym človekom, ktorý podporoval každé krajanské úsilie. Inicioval výpisy z dejín Spiša v Spišskej kapitule tykajúce sa Krempách. V osmedesiatich rokoch bol členom farskej rady a členom cirkevného výboru, ktorý viedol stavbu novej fary v obci.

Alojz spoločne s manželkou Máriou vychovali tri deti: Ludmilu, Máriu a Valentu.

Posledné zbohom mu prišla dať na krempašský cintorín najbližšia rodina, spolubojovníci, vedenie Spolku a krajania

S kr. Alojzom sa v mene Spolku líčí D. Surma

z celého Spiša. V mene Spolku a krajanov sa s krajanom Alojzom rozlúčil podpredseda SSP Dominik Surma.

Odišiel od nás aktívny krajan, dobrý človek, starostlivý otec, dedo a pradedo. Nech odpočíva v pokoji!

Redakcia Život

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 6. júna 2005 zomrel v Častej na Slovensku vo veku 69 rokov

MUDr. JOZEF ŽIDEK

Zosnulý, rodák z Kacvína, odišiel ako mladý chlapec študoval na Slovensko, kde ukončil Lekársku fakultu Univerzity Komenského v Bratislave. Bol od začiatku priaznivcom nášho Spolku a Života a veľmi sa zaujímal o naše krajanské hnutie. Odišiel od nás dobrý krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého – manželke, dcérám, synovi, zaťovi a vnukom vyjadrujeme úprimnú sústrast.

**ÚV a MS SSP v Kacvíne
a redakcia Život**

Dňa 17. septembra 2005 zomrel v Tribši vo veku 84 rokov krajan

FRANTIŠEK MODLA

Zosnulý bol odbojárom druhej svetovej vojny, ako aj dlhoročným členom nášho Spolku a čitateľom časopisu Život. Odišiel od nás vzorný krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme hlbokú sústrast.

MS SSP v Tribši

Dňa 21. septembra 2005 odišiel od nás vo veku 85 rokov krajan

JOZEF LELEGDON

Zosnulý bol dlhoročným členom MS SSP v Pekelníku a čitateľom nášho časopisu Život. Odišiel od nás vzácný krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji.

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrast.

MS SSP v Pekelníku

Dňa 10. augusta 2005 zomrel v Jablonke vo veku 77 rokov krajan

JÁN BUGAJSKÝ

Zosnulý bol dlhoročným členom MS SSP a čitateľom Života. Odišiel od nás dobrý krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji.

Rodine zosnulého vyjadrujeme hlbokú sústrast.

MS SSP v Jablonke

Z KALENDÁRA NA DECEMBER

Záhradkári

Cez zimu zásobujeme stôl skladovanou zeleninou, preto jej treba venovať náležitú pozornosť. Pravidelne ju kontrolujeme a odstraňujeme všetko, čo je podozrivé z nákazy. Keď je vonku teplejšie, vetráme (v noci), aby sa skladovacie priestory ochladili. Optimálna teplota je tesne nad nulou. Hodno pripomenúť, že na spestrenie jedálneho lístka môžeme za oknom príčliť zeleninu náročnú na svetlo a teplo, ako žeruchu, petržlenovú vňať, pažitku a zeler. Žeruchu pestujeme v miskách s vrstvou zeminy, prípadne bunčitej vaty. Vysievame ju husto. Pri teplote asi 20°C kličí skoro. Misky dáme za okno a o 7-10 dní zberáme rastliny vysoké 50-70 mm. Striháme ich nožnicami, jemne ich posekáme a môžeme použiť na chlieb s masom bud inými nátierkami. Pažitku po prvých mrazoch vykopeme zo záhradky a trs presadíme do črepníka. Za oknom pri izbovej teplote môžeme zrezávať po 3 týždňoch. Petržlenovu vňať získavame z koreňov uložených v debničke husto vedľa seba. Dôležité je pravidelné zavlažovanie. Podobne listový zeler získavame z buliev presadených do člepíkov. Vňať môžeme zrezávať postupne až do apríla.

Ovocinári

majú aj v zime prácu. Napr. za bezmrázeho počasia treba dokončiť kopanie jám pre jarné sadenie stromkov a krov, ošetriť kompostovisko, rezať vrúbale a koncom mesiaca robiť zimné postreky proti škodcom. Stromy natierame 20 % vápenným mliekom, do ktorého môžeme pridať aj drevný popol, ktorý pomáha ničiť machy a lišajníky, alebo 2 až 3 % modrej skalice. Kontrolujeme stav oplotenia a chráničov stromov, prezeráme uskladnené ovocie, pričom zdravé plody neberieme zbytočne do rúk. V skladoch udržujeme vlhkosť 85-90 % (kropením, polievaním dlážky) a vetráme. Je už čas rezať vrúbale na jarné štepenie a preštěpovanie – najprv kôstkovin a koncom mesiaca jadrovín. Uschovávame ich stojato v chladnych miestnostiach v piesku, najlepšie v debničkách. V záhradách rozkladáme otrávené návnady proti myšiam a hrabošom a robíme postreky stromov a krov.

Chovatelia

By mali v ranných a večerných hodinách predĺžovať sliepkam svetelný deň umelým osvetlením. Vďaka tomu sliepky môžu konzumovať toľko ako v lete a nezaostávajú za letom ani v znáške. Do večernej kŕmnej dávky pridávame trochu zrnoviek. Husi, najmä staršie, sa už začinajú páriť, preto ich kŕmuňu dáv-

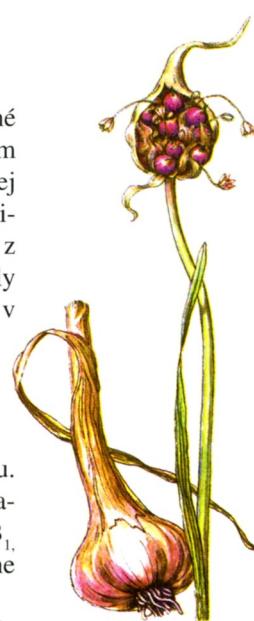
ku obohacujeme ovsom do výšky 80 g na kus. Dobre je dávať im aj strúhanú mrkvu na udržanie hladiny vitamínu A v organizme, bez ktorého by bola oplodnenosť vajec nízka. Ustájajúme ich v osobitných chlievcoch, oddelene od ostatných drobných zvierat.

Včelári

December je nezriedka už druhý mesiac, ktorý prináša sneh a teplota klesá pod nulu. Vo včelnici je relativny pokoj. Včelstvá sa už definitívne stiahli do zimného chumáča a len tichý pravidelný šelest prezrádza, že včelstvo žije. Práca vo včelnici sa definitívne skončila. Občas však treba prejsť obdaleč úlov a presvedčiť sa, či prudké vetry nezhodili striešky alebo dokonca neprevratili úle. Včelstvo počas zimovania používa minimálne množstvo potravy a svoje životné prejavy znižuje na minimum. Avšak najmenšie vyrušenie spôsobuje v chumáči rozruch, zvýšenie trávenia potravy a vyššiu výrobu tepla. Včeli chumáč sa uvoľňuje a včely sa rozliezajú po plástoch. Tým sa vysilujú, organizmus sa zbytočne namáha, čo skracuje ich život. Z väčšieho množstva strávenej potravy zostáva viac nestravitelných látok, ktoré zaťažujú výkalový vak včiel a sú príčinou chorôb. Včely najlepšie zimujú v chladnejšom, ale suchom prostredí. Nesnažia sa vyhrievať celý priestor úla, ale len chumáč. Z jeho povrchu do okolia vyžaruje len toľko tepla, koľko môže vyžarovať akékoľvek teleso, ktoré má na povrchu konštantnú teplotu okolo $+7^{\circ}\text{C}$. (js)

ZBIERAME BYLINY

Dnes si všimneme ďalšiu rastlinu majúcu liečebné vlastnosti – *cesnak kuchynský* (lat. *Allium sativum L.* poľ. crosnek), ktorý sa pestuje takmer v každej domácnosti, preto ho nebudeme podrobnejšie popisovať. Od najstarších čias sa považoval za jednu z liečebne najmocnejších bylín sveta. Na liečebné účely sa hodia najmä cibule cesnaku, ktoré sa zbierané v čase plného rozvoja (júl-august). Nesošia sa, len sa skladujú v celofánovom obale, ktorý ich chráni pred vyprchaním silice až 6 mesiacov. Strúčiky treba oddeľovať prstami, aby sme ich nepoškodili. Cesnak je najmä populárnu kuchynskou zeleninou. Obsahuje nepríjemne páchnúcu silicu, aliín, metala-liín, alicín, kyselinu aminoakrylovú, vitamíny A, B₁, B₂, amid kyseliny nikotínovej, jód, sexuálne účinne látky a pod.

Cesnak má mnohostranné pôsobenie v žalúdočnom a črevnom trakte. Zvyšuje vylučovanie žliaz, antibakteriálnym pôsobením ovplyvňuje črevnú flóru, pôsobí proti jedovatým splodinám, protikŕčovo, ovplyvňuje tvorbu a vylučovanie žľče, pôsobí aj proti črevným parazitom (podáva sa na to odvar cesnaku v mlieku) a je podporným prostriedkom proti infekčným ochoreniam. Dokázalo sa tiež jeho pôsobenie proti vysokému krvnému tlaku a pri artérioskleróze. Za zvyčajnú dávku sa považujú 2 g drogy ako macerát – asi 3 %. Cesnak sa používa aj pri klimakterických ťažkostiah a proti parodontóze (zdlhavé ochorenie tkanív v okolí zubov, ktoré po čase viedie ku strate zubov). Poznamenajme ešte, že z cesnaku sa vyrába viacero prípravkov o.i. proti hubovitým ochoreniam, črevným i kožným chorobám, plynatosti a pod. (js)

JÚLIUS BALCO

SVIATOČNÁ NÁVŠTEVA

Za hradbami Najmenšieho mesta býval karpatský strigôň s vnučkou – malou dievčičkou, učenou pani sovou a hrozným psom Vlkolakom. Každé ráno Vlkolaka zapriahol do saní, aby dievčičku odviezol do školy.

- Po vyučovaní sa ponáhľajte domov! Dnes je Mikuláš! Istotne ti volačo priniesie! – pripomínał dievčičke.

- Už sa tešíš, dedko? – zvýskala dievčička a sane sa pohli. Strigôň im zakýval a skúmavo sa rozhliadol okolo seba. Od severu letel havran, nuž sa ho strigôň opýtal:

- Havran, havran, či si na ceste nevidel môjho brata, liptovského strigôňa?

Havran iba smutne zakrákal, nuž sa strigôň pobral do svojho príbytku, že si ešte na chvíliku zdriemne. Zaspal však ani drevo a spal až do obedu. Snívalo sa mu, že namiesto Mikuláša prišiel čert, odstrial mu čarodejnú laktibradu a spálil ju v peci. Strigôň sa na tom smial, lebo jemu sa plnili len dobré sny a zlé nie. Keď sa zobudil, znova vyšiel na priedomie, a keď od severu letel havran, znova sa ho spýtal:

- Havran, havran, či si na ceste nevidel môjho brata, liptovského strigôňa?

Havran len pokrútil hlavou. Čo mal strigôň robiť? Vybral sa dievčičke naproti.

- Ešte neprišiel Mikuláš? – nedochkavo sa opýtala dievčička. Strigôň, podobne ako havran, iba pokrútil hlavou. Vypriahol Vlkolaka zo saní, dievčička si napísala úlohu a Mikuláš stále nechodil. Čoskoro sa zotmelo.

- Nepríde? – smutne sa opýtala dievčička.

- Istotne príde. Keď nie dnes, tak zajtra, - utešoval ju strigôň.

Zrazu Vlkolak tri razy zaštakal.

- Nieko k nám ide, - ticho povedala dievčička.

- Žeby to bol Mikuláš? – zašeckal strigôň.

A naozaj. Dvere sa otvorili a do chalúpky vstúpil Mikuláš v kožuchu a v mikuláš-

skej čiapke. V jednej ruke mal biskupskú berlu, v druhej plný kôš. Dievčička sotva dýchala, keď jej podával darčeky. Na lustri jedného z jelenieho parožia ohromne húkala pani sova. Preletela na almaru, aby lepšie videla, čo je v balíčkoch. A bolo tam veru všeličo: farbičky, čokoláda, cukríky, ba dokonca aj malý plyšový medvedík. Dievčička vdačne vzhliadla k Mikulášovi, že sa mu pekne podákuje, ale iba prekvapene otvorila ústa. Namiesto Mikuláša tam stál vysmiaty liptovský strigôň.

- Čo je s tebou? Vari ma nespoznávať!

- Som to naozaj ja, liptovský strigôň!

- Hurá! Konečne sa spamäťala dievčička a celá natešená sa mu hodila do náručia. A liptovský strigôň povykladal z mikulášskeho koša ostatné dary. Boli to samé dobroty: liptovská bryndza, bochník ovčieho syra, údené oštiepky, zavárané čučoriedky, brusnice aj fľaša pravého malinového sirupu. Posadali si k stolu a začali hodovať. Dievčička položila na stôl aj plyšového medvedíka. Liptovský strigôň sa naň usmial a dievčičke začal rozprávať o naozajstných medvedoch.

- Koncom leta sa okolo nášho salaša obšmietala medvedia rodinka. Medved, medvedica a dve medviedatá. Bavilo ich rozháňať naše ovce. – Ved ja s nimi spravím poriadok, - vraví svojim dvom synom Vilovi a Zolovi. – Vari ich len nechceš skántrit? – zlakli sa valasi. – Skántrim aj neskántrim, - povedal som a poslal som ich do doliny so syrom. Keď sa vrátili, neverili vlastným očiam. Hore na grúni sedel akýsi nemotorný bača v dlhej kabanici a reval na ovce na plné hrdlo. Dvaja malí honelníci ich naháňali s prútmami, no ovce ich aj tak nepočúvali. Zmútene pobehovali po polane a Dunčo sa ich márne pokúšal zavracať do kŕdla.

- Ktože nám tu tak babrácky ovce pasie? – čudovali sa Zolo s Vilom. – Podme chytrou do koliby, spýtame sa tatka, čo sa to tu robí!

Nakukli do koliby a tam v prítmí akási tetka v kroji varí v kotle žinčicu.

- Pán Boh daj dobrý deň, - pozdravil Zolo.

- Kde sa tu beriete, tetka? – opýtal sa Vilo.

- Tuším dobre nepočuje, pozrel Zolo na Vila.

- Tetka! – zreval Vilo. – Čo ste hluchá?

- capol ju po pleci a tá hneď poňom varechou! Oboch ženie z koliby a mláti varechou. Najväčšia hrôza ich však chytá, keď vidia, že je to medvedica na dyoch nohách oblečená za sedliačku. Ozlomky uháňajú dolu grúňom, potkýnajú sa, krbálajú sa strminou. A ja, ukrytý za jedličkou, sa náramne zabávam. S medvedmi som spravil poriadok, aby na vlastnej koži okúsil, čo je to ovce pásť. Zolo s Vilom začuli, ako sa chichúňam, a hned do mňa:

- Nebýva v Liptove zvykom, aby medvede ovce pásli, - krúti hlavou Zolo a nepekné na mňa zazerá.

- Veru nebýva... - prisvedča mu Vilo. – Bolo by načim tie potvorské zvery odkliať, otec, lebo nám celé stádo osprostie. Ako si s takými pojašenými ovcami poradíme?

Tu sa liptovský strigôň odmlčal.

- Odkliaľ si medvede? – zvedavo sa opýtala dievčička.

- Nič iné mi neostávalo, - prikývol liptovský strigôň. – Presvedčil som sa, že z medveda baču ani čarami neurobím. Mali ste vidieť, ako trielili do lesa! Ovtedy salaš zdaleka obchádzali. Takú hrôzu mali z bačovského remesa! – zakončil svoje rozprávanie.

Strigôňov začali obchádzať driemoty. Aj dievčičku posielali spať.

- Pani Meluzína už hvízda uspávanku, - ukázal karpatský strigôň na povalu, odkiaľ sa ozývalo melodické hvízdanie.

Dievčička sa pobrala do postieľky s plyšovým medvedíkom. Aby mu v novom domčeku nebolo smutno. Keď zatvorila oči, stále pred sebou videla Mikuláša s velikánskym košom. A keď oči otvorila, videla zas liptovského strigôňa, ako sa naň usmieva.

- Dobrú noc, dievčička...

/Slniečko 12/1997/

JAK SI KRÁSNE, JEZULIATKO,

Mierne

Ja ti nesiem dve kožičky, by ti zohriali nožičky.
Ja zas mliečka málo, by sa líčko smialo.

Ja ti nesiem veselého baránka zo stáda svojho.
S ním sa budeš ihráť, veselo zabávať.

A my biedni, čo ti dáme, darovať ti nič nemáme.
My zagajdujeme, piesne zahudieme.

/Ludová zo Zuberca/

LIBUŠA FRIEDOVÁ

UŽ PADÁ

Mama, padá, padá sneh!
Nech len padá, nech, nech, nech!
Nech máme Vianoce celé
od hlavy po päty biele!

ZIMNÉ PEHY

Jedna vločka, druhá, tretia!
Aj ďalšie mi na nos zletia.
Mám tam z každej vločky snehu
krásnu bielu zimnú pehu.

BORIS DROPPA

ŠTEDRÝ VEČER

Štedrý večer prišiel pekne – krásne.
Poprebúdzal starodávne básne,
v jednej orechový koláč vonia,
v druhej zvonce na jedličke trónia,
v tretej do oblôčkov hvieza svieti...
Pokým svieti, večer neodletí.

VESELO SO ŽIVOTOM

Stará mama, je to pravda, že za zlo sa
máme odplatiť dobrom?

- Je to pravda, vnúčik môj.
- Tak mi daj dvadsať korún. Pred chvíľou som ti rozbil okuliare.

Jožko, čo si kúpil babičke pod stromček?

- Futbalovú loptu.
- Futbalovú loptu? Ved' babička nehrá futbal.
- Práve preto. Ona mi kúpila knižky.

Vnúčik sa pytá babky:

- Babka, kde idete?
- Na cintorín, synku.
- A bicykel kto prinesie späť?

Rozprávajú sa dva študenti na intráku:

- Počúvaj, chovajme prasa – hovorí prvý.
- Si normálny? Špina, bordel, smrad.
A prvý na to:
- To nič, ono si zvykne.

MARIKA DOROCIÁKOVÁ

ĽAVÁ, PRAVÁ

V jednom dome v jednej skrinke bývali spolu rukavičky, šály i čiapky. Rukavičky-palčiaky boli červené, povyšívané bielymi hviezdičkami.

Ľavá bola rovnaká ako pravá, iba na palci mala dieru. A pre tú dieru bola veľmi nešťastná. Pravá rukavička sa jej posmievala: - Dávno si mala byť v koší, iba čo zaberáš miesto nám potrebným!

Prišla zima, skriňu otvorili a rukavičky vybrali. Dievčatko si rukavičky natiahlo a vtedy uvidelo, že jedna je deravá.

- Takto ich nemôžem nosiť, - povedalo dievčatko a obidve rukavičky hodilo do koša. Ľavú i pravú.

Ľavá rukavička nebola prekvapená, myslala si, že naozaj patrí do koša, ale

pravá sa veľmi zlakla. - Čo sa to so mnou stalo? A prečo? - premýšľala, a potom pochopila, že je to preto, že ľudia nosia rukavičky na obidvoch rukách, na pravej i na ľavej.

Do izby prišla mamička, vytiahla rukavičky z koša a povedala: - Škoda by bola vyhodiť ich! Zašijem tú dieru na palci a pri stavaní snehuliakov a sánkovaní sa ešte zopár ráz premočia.

/Včielka 2002/

• • • • • MAĽUJEME SO ŽIVOTOM

• Milí mladí priatelia, vašou úlohou je vyfarbiť obrázok a poslat' ho k nám. Janka našla pod stromčekom pekný darček pre seba, určite aj vás poteší najbližší peknými nádielkami. Z posledných prác sme odmenili: Moniku Radeckú z Kacvína a Kingu Švientekovú z Podsklia.

ZLATÝ VALENTINO

Jeho športová kariéra je ako z rozprávky. Čoho sa len dotkne, mení sa na zlato. Dá sa povedať, že štartuje preto, aby vyhral. Pred niekoľkými týždňami sa už siedmy raz stal motocyklovým majstrom sveta, hoci má len 25 rokov. Znaci motorizmu iste uhádnu, že ide o Taliana Valentina Rossiego, v posledných rokoch najlepšieho motocyklistu na svete.

Na motocykloch jazdil aj jeho otec Graziano, aj keď nedosiahol príliš veľa úspechov. Bol však veľmi ambiciozny a nebál sa rizika, takže ho viacerí nazývali „šialenec“. Nie div, že aj syn Valentino vykročil v jeho šlapajách. Bol veľmi nadaný, takže čoskoro začal dosahovať veľké úspechy, najmä v rýchlosných pretekoch. Keď mal sotva 14 rokov, vyštartoval po prvý raz na majstrovstvách Talianska a obsadil 12. miesto. O rok neskôr bol už majstrom a v nasledujúcom roku zopakoval tento úspech.

V roku 1996, sa Valentino Rossi ako 17-ročný, teda najmladší účastník kvali-

fikoval na majstrovstvá sveta v triede 125 ccm a šampionát zavŕšil na 12. mieste. Už o rok získal v tej triede svoj prvý titul majstra sveta. Mal všetky šance tento úspech zopakovať, lenže sa rozhodol „presedlať“ na iný motocykel, so silnejším motorom – s obsahom 250 ccm. Skončil na druhom mieste, ale už o rok vybojoval svoj druhý titul majstra sveta. To mu však nestačilo. Jeho nepokojná nátna ho ľahala do ďalšej, silnejšej triedy, a tak v nasledujúcej sezóne už jazdil na päťstovke (500 ccm) a zavŕšil ju na druhom mieste. V nasledujúcom roku však vyhral 11 z 15 pretekov a získal majstrovský titul a po ňom ďalší.

Valentinovi sa zdalo, že doterajšie úspechy dosiahol až príliš ľahko, preto sa rozhodol vymeniť svoju úspešnú Hondu na iný motocykel – Yamahu, ktorá bola značne horšia. Pre Valentina to však nemalo žiadnený význam, keďže aj na tomto motocykle začal vyhývať a v r. 2004

získal na ňom opäť majstrovský titul a v tomto roku, ako sme už hovorili, ďalší. Má už teda sedem titulov... a začína sa nudiť. Rozmyšľa o štyroch kolesách. Preto ani neprekvapuje, že mu vedenie tímu Ferrari z formuly 1 navrhlo trojročnú zmluvu za 60 mil eur, tým viac, že skúšobné jazdy Rossiego na tomto vozidle boli veľmi úspešné. Valentino ešte nepovedal áno, ale nie je vylúčené, že ho uvidíme aj za volantom vozidiel formuly 1, v ktorej môže byť taktiež úspešný. (jš)

MILOSTIPLNÉ VIANOCE...

DOKONČENIE ZO STR. 22

Začal si obliekať reverendu a potom, už oblečený, si priklakol k jednoduchým jasličkám zo slamy, položeným pod jeho stromčekom.

- Ježisko, pomôž mi, prosím fa. Ludia čakajú.

Bolo to ako kedysi, keď bol ešte celkom maličký a prihováral sa Ježíškovi na obrázku na stene, v modlitebných knižkách, v sochách v kostole... I teraz cítil, že mu môže pomôcť len ten, ktorý prišiel do chudobných jasief v Betleheme, aby nás všetkých zmenil a urobil lepšími. Všade tam, kde sa narodí, všade tam prežíva svoje nové Vianoce.

V sakristii odbilo desať hodín, miništanti zazvonili a on vstúpil do rozsvieteného a preplneného kostola. Mal strach, ešte nikdy nepristupoval k oltáru tak nepripravený ako dnes večer.

- Ty vieš, že som nemohol... - prihováral sa Dieťaťu, vystierajúcemu rúčky z jasličiek, položených vedľa oltára.

Minúty po kázeň ubiehali veľmi rýchlo. A už stál pred tými, ktorí na neho upierali nedočkavo svoje oči.

- Milovaní bratia a sestry, každá kázeň musí byť pripravená. Kňaz, vedomý si svojej zodpovednosti

pred Bohom i pred ľuďmi, má vynaložiť značne úsilie, aby pred svojich veriacich predstupoval vždy pripravený. Sú však dni, keď očakávame od kňaza krajšiu kázeň, dojímavejšiu. Takú, ktorá nás zasiahne a o ktorej budeme môcť rozprávať i druhým. Vianoce sú určite takým sviatkom, keď chceme počuť pekný príhovor. Sám som si toho vedomý a veľmi som sa chystal na to, ako si dnešnú kázeň pripravím. Ako vám budem hovoriť pekne upravené slová, ako vám budem približovať toho, ktorý sa narodil v chudobe betlehemskej maštaľky. A namiesto toho si dnešnú kázeň pripravoval pre vás sám Boh.

Odrazu vedel, o čom má hovoriť. Hovoril o Ježišovi, ktorý sa dnešnej noci narodil najskôr v mužovi, čakajúcim na jeho slovo, na jeho pohladenie a na podaný chlieb života na internom oddelení. A potom o mužovi, klopajúcom na dvere jeho milosrdenstva, ktorému ho učil sám Ježiš pri prijímaní sviatosti kňazstva. Hovoril o tých opravdivých Vianociach, ktoré nie sú sprevádzané vianočnými ozdobami, darčekmi pod stromčekom. O Vianociach v našich srdciach.

A Ludia počúvali. Kázeň, ktorú mu na tieto Vianoce pripravil sám Boh, bola krajšia ako tá, ktorú im chcel povedať on. Ludia cítili, v čom spočíva skutočný zmysel Ježišovho príchodu na svet. V láske a odpúštaní.

Páter Vincent takisto cítil, že sa v ňom rozlieva úžasný pokoj. Cítil, ako ho opúšta neistota a smútok a ich miesto zapĺňa radosť a šťastie. I on dnes dovolil, aby sa Kristus mohol narodiť v jeho farnosti. Tento rok boli pre neho ozaj milostiplné Vianoce...

/Pútnik svätovojtešský 1995/

PRE NAŠICH NAJMLADŠÍCH

Veľkosť: 1 – 2 roky

Materiál: 250 g bledomodrej vlny zn. Perleta luxus (100 % akryl; 100 g = 285 m)

Ihlice: č. 3,5

Skúška očiek: 22 očiek x 34 r. = 10 x 10 cm

Vzory: podľa nákresov

Postup práce

Predný diel: Začneme na 70 očiek a pletieme:

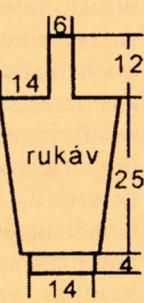
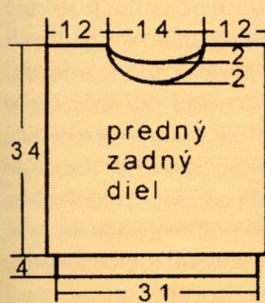
1 okr. očko, 9 x 7 očiek vzor č. 1, prvých 5 očiek vzoru č. 1, 1 okr. očko. V poslednom riadku patentu rovnomerne priberieme 15 očiek a ďalej pletieme: 1 okr. očko, 10 x 8 očiek vzor. č.2, prvé 3 očká vzoru č. 2, 1 okr. očko. Vo výške 34 cm uberieme na prieberčník stredných 13 očiek, po stranach 1 x 3, 1 x 2, 2 x 1 očko a ukončíme vo výške 38 cm.

Zadný diel: Pletieme ako predný. Na prieberčník uberieme o 2 cm vyššie stredných 17 očiek, po stranach 1 x 3, 1 x 2 očká a ukončíme vo výške predného dielu.

Rukávy: Začneme na 35 očiek a pletieme: 1 okr. očko, 4 x 7 očiek vzor č. 1, prvých 5 očiek vzoru č. 1, 1 okr. očko. V poslednom riadku patentu rovnomerne priberieme 3 očká a ďalej pletieme: 1 okr. očko, posledné 4 očká vzoru č. 2, 4 x 8 očiek vzor č. 2, 1 okr. očko. Počas pletenia priberieme po oboch stranach 14 x 1 očko v každom 5. riadku, pribraté očká vpletieme do vzoru. Vo výške 29 cm ukončíme všetky očká, okrem stredných 15 očiek. S nimi upletieme ešte 12 cm a ukončíme.

Zostavenie: Diely zošíjeme, pásy na koncoch rukávov prišijeme na ramená predného a zadného dielu. Na ihlice naberieme 86 očiek, vzorom č. 1 upletieme 3 cm a ukončíme. Pás prišijeme na prieberčník.

(*Podľa: Pletieme & šijeme,
Katarinka Baby 2003*)

vzor č. 1
 1

vzor č. 2
 3
 1

■ - hladko
 □ - obrátene
 ■□ - 2 očká križit' vľavo

Páne riadky pletieme ako sa očká javia.

ZUZKA VARÍ

NA VIANOČNÝ STÔL

PLNENÝ MORIAK

1 moriak, 100 g údenej slaniny, 20 g múky, mäsový vývar, soľ. *P l n k a:* 120 g masla, 100 g strúhank, 3 žltky, 4 vajcia, 250 g žemle, 1/8 l mlieka, sneh z 3 bielkov, 1 horká mandľa, cukor, soľ, muškátový kvet.

Moriaka necháme v chladničke pomaly odmraziť. Potom ho očistíme, vypitveme, odrežeme hlavu a krk. Prsia a stehná poprefahujeme úzkymi pásikmi údenej slaniny, znútra a zvonku ho posolíme a hrvoľ naplníme plnkou. Naplneného vložíme do hlbokého pekáča prsami dolu, polejeme rozpusteným maslom a dáme piecť do rúry. Počas pečenia ho často polievame vývarom a natierame maslom. Upečeného vyberieme a pokrájame, šťavu zahustíme múkou a podávame ju osobitne v omáčniku. *P l n k a:* žemle olúpeme, pokrájame, namočíme do mlieka a vytlačíme. Maslo vymiešame so soľou, pridáme žltky a celé vajcia, prelisované žemle, postrúhanú mandľu, mletý muškátový kvet, štipku cukru, sneh z bielkov a podľa potreby zahustíme strúhankou.

KAPOR V ASPIKU

1 kg kapra alebo sumca, 150 g koreňovej zeleniny, ocot, soľ, korenie, voda.

Očistenú, vypitvanú rybu, pokrájanú na niekoľko častí, vložíme do vriacej vody, v ktorej sa varí očistená a pokrájaná koreňová zelenina, do ktorej sme pridali ocot, korenie a soľ. Rybu varíme 8-10 minút (podľa veľkosti). Po uvarení ju vyberieme a necháme vychladnúť. Potom ju poukladáme na misu, ozdobíme kolieskami vajca uvareného na tvrdzo, kolieskami citróna, zeleným petržlenom, uvarenou mrkvou, zalejeme vlažným aspíkom a necháme stuhnúť.

SVIATOČNÉ KOTLETY SO SYROM

6 bravčových kotliet, štipka korenia kari, soľ, zelená petržlenová vňať, olej, 6 plátkov syra (napr. ementál), 6 plátkov jablka.

Kotlety vyklepeme, prebytočný tuk na ich okraji odrezeme. Okraje niekoľko raz narežeme, aby sa mäso pri tepelnej úprave neskrucovalo. Potrieme ich olejom a na oboch stranach asi 4 minúty opečíme. Okoreníme kari korením, posolíme, potom na ne položíme plátok jablka, naň tenký plátok syra a na panvici alebo grile pečíme, až sa syr trochu rozpustí. Na tanieroch ozdobíme petržlenovou vňaťou. Podávame so zemiakovými hranolčekmi.

MÚČNIKY

VIANOČKA

900 g polohrubej múky, 200 g masla, muškátový oriešok, citrónová alebo pomarančová kôra, soľ, vanilínový cukor, 150 g práškového cukru, 5 dl mlieka, 40 g droždia, 4 žltky, 100 g olúpaných mandlí, 100 g hroziennok, 30 g masla a 30 g hrubej múky na vymästenie a vysypanie plechu, 1 vajce na potretie, 50 g olúpaných mandlí a vanilínový cukor.

Do múky rozsekáme maslo, pridáme trochu postrúhaného muškátového orieška, postrúhanú citrónovú alebo pomarančovú kôru, trochu soli, vanilínový a práškový cukor, vykysnutý kvások, žltky a s vlažným mliekom vypracujeme cesto, ktoré necháme na teplom mieste vykysnúť. Vykysnuté cesto vyklopíme na pomúčenú dosku, primiešame olúpané mandle posekané nahrubo, očistené hroziennka a dobre vypracujeme. Z cesta upletieme jednu väčšiu alebo dve menšie vianočky, preložíme na plech vymästený maslom a vysypaný múkou a znova necháme kysnúť. Dobre vykysnutú vianočku potrieme rozšľahaným vajcom, posypeme olúpanými mandľami posekanými nahrubo a v dobre vyhriatej rúre upečíme. Upečenú posypeme vanilínovým cukrom.

MLADÝM GAZDINÁM

- Zrazenú majonézu môžeme napraviť tak, že ju primiešavame do čerstvého žltka.

- Ryby upravujeme hneď po zabití. Na druhý deň ich môžeme odložiť iba v chladničke.

- Cestá sa ľahšie vyvalkajú, keď ich zarobíme s vlažnou tekutinou. (js)

WETERYNARZ

CHOROBA MĘTKOWA KRÓW

Chorobę tę wywołuje drobnoustroj zwany mętnikiem płodowym. Źródłem zarazków są zakażone krowy i buhaje. Zarazek rozmnaża się i żyje głównie w narządach rozrodczych. Najczęstsza drogą przenoszenia zarazy jest krycie chorym buhajem, w którego nasieniu znajdują się zarazki. Zakażać może też buhaj jeszcze zdrowy, jeżeli bezpośrednio po pokryciu chorej krowy kryje krowę zdrową. Choroba może przenieść się także z krowy na krowę, jeżeli sztuki zdrowe stoją obok chorej, oraz przez przedmioty zakażone wydzieliną chorych krów a także przez obsługę nie przestrzegającą higieny. Zakażenie mętnikiem wywołuje zakażenie pochwy i macicy, a czasem nawet jajników. Z pochwy wydziela się śluz pomieszany z ropą, najlepiej widoczny w czasie rui. Czasem u chorych krów obserwuje się całkowity brak śluzu rujowego. W następstwie zapalenia pochwy i macicy u krów chorych występuje jałowość trwająca miesiące a nawet lata. W początkowym okresie choroby błona śluzowa jest przekrwiona i pokryta krvistym śluzem. Czasem pod błoną śluzową pojawiają się twarde guzki różnej wielkości. Krowy mimo kilkakrotnego krycia pozostają jałowe, a te, które zajdą w ciąży, ronią po upływie 2-6 miesięcy. Chore krowy rodzą niekiedy żywe cielęta, które przeważnie giną w ciągu kilku dni. Cielęta zostające przy życiu są słabe i ospałe, z trudem wstają, niechętnie piją mleko i są mało żywotne. Pierwiastki zakażone mętnikiem ronią bardzo rzadko. Podejrzenie zakażenia obory mętnikiem można powiązać w wypadku, kiedy u krów wolnych od brucelozy występują ronienia, zwłaszcza w pierwszej połowie ciąży. Zakażenie męskim można również podejrzewać, kiedy krowy przez długi czas nie zacielażą się, kiedy występuje u nich zapalenie pochwy i macicy oraz przy masowych zatrzymaniach łożyska. Rzadkością przy chorobie mętnikowej

jest ropomacicze. U buhajów zarażonych mętnikiem nie występują żadne charakterystyczne objawy. Jedynie malejąca ich płodność lub typowe zmiany chorobowe występujące u pokrytych przez nie krów mogą nasuwać podejrzenie tej choroby. Przy chorobie mętnikowej szczególne znaczenie ma zapobieganie – ze względu na bardzo małą wytrzymałość zarazka i duże trudności w jego wykryciu. Jeżeli stwierdzi się występowanie w oborze mętnika płodowego, należy natychmiast przewracać krycie naturalne i wprowadzić sztuczne unasienianie krów. Krowy wykazujące objawy zbliżającego się ronienia należy izolować od zdrowych. Miejsce, w którym nastąpiło poronienie, trzeba odkazić a płód zniszczyć przez spalenie lub głębokie zakopanie w ziemi. Chore krowy poddaje się leczeniu ściśle według zaleceń lekarza. Zwierząt chorych lub podejrzanych o chorobę nie wolno sprzedawać ani prowadzić do innych pomieszczeń.

BŁONICA CIELĄT

Występuje przeważnie u cieląt 2-3-tygodniowych, które mają jeszcze bardzo delikatną błonę śluzową jamy ustnej. Przyczyną choroby jest zarazek znajdujący się w dużej ilości w ziemi i w nawozie. Powoduje on powstawanie ran w jamie ustnej a czasem i w nosie cielęcia. Zarażenie następuje przez stykanie się cieląt zdrowych z chorymi. Chore cielę ma podwyższoną temperaturę, staje się smutne, traci apetyt, policzki, jama ustna i język obrzękają i stają się fioletowo-czerwone. Na podniebieniu i dziąsłach a czasami i w nosie tworzą się szarożółte strupy, wskutek czego cielęta ślinią się, oddychają z trudem i silnie sapią. Po pewnym czasie strupy odpadają a w miejscach tych widoczne są czerwone rany, zaś z nosa często wycieka żółtawy śluz. Czasami oprócz opisanych objawów występuje biegunka. Cielęta stopniowo chudną a zwykle po 5-6 dniach choroby padają. Chore zwierzę można wyleczyć tylko w początkach choroby, dlatego niezwłocznie wzywa się lekarza. Chore cielęta trzeba oddzielić od zdrowych a do karmienia używać osobnych naczyń. Żywić mlekiem z jajami. W zapobieganiu chorobie należy przestrzegać czystości w oborze. (js)

PRAWNIK

ZACHOWAJMY ODCINEK Z ZUS

Emeryci i renciści, których świadczenia były dotychczas przelewane na konta bankowe, powinni zachować wrześniowy odcinek z ZUS. Chodzi o to, że od października b.r. ZUS nie będzie już przesyłał odcinków. W ten sposób urząd szuka oszczędności, jednak robi to – oczywiście – kosztem obywateli. Do tej pory każdy emeryt i rencista co miesiąc otrzymywał pocztą odcinek z ZUS z informacją o wpłynięciu na jego konto pieniędzy, czyli emerytury lub renty. Było to nie tylko potwierdzeniem otrzymanej kwoty, lecz również dowodem ubezpieczenia społecznego. Na jego podstawie emeryci i renciści mogli, na przykład, korzystać z usług medycznych. Placówki służby zdrowia będą przyjmować każdego, kto pokaże wrześniowy odcinek ZUS. Odcinki mają być w przyszłości zastąpione legitymacjami, lecz kiedy to nastąpi, jeszcze nie wiadomo.

OBOWIĄZEK SZKOLNY

Kiedy dziecko ukończyło 6 lat, jego rodzice zobowiązani są do tego, by posłać go do tzw. zerówki – rocznego przygotowania przedszkolnego. Jeżeli dziecko chodziło do przedszkola, to tam będzie chodziło również do zerówki. Jeśli nie chodziło do przedszkola, pojedzie do zerówki szkolnej. Obowiązek szkolny oprócz zerówki obejmuje także naukę w szkole podstawowej oraz w gimnazjum. Jeżeli rodzice nie posłą dziecka do przedszkola, to grożą im konsekwencje. Dyrektor szkoły i kuratorium skierują sprawę na drogę postępowania egzekucyjnego. W toku tego postępowania na rodziców może zostać nałożona grzywna. Jej maksymalna wysokość wynosi 5 tys. zł. Postępowanie egzekucyjne może zostać wszczęte po siedmiu dniach od daty doręczenia rodzicom upomnienia przypominającego o obowiązku szkolnym.

KOMU ZASILEK RODZINNY?

Przysługuje on rodzinie posiadającej przynajmniej jedno dziecko. Podstawowy

warunek jest taki, by całkowity dochód rodziny nie przekroczył miesięcznie na jedną osobę 504 zł netto (583 zł, gdy jest w niej dziecko niepełnosprawne). Kwota tego zasiłku zależy od liczby dzieci. Od 1 września 2005 roku stawka na pierwsze i drugie dziecko wynosi 43 zł, na trzecie dziecko 53 zł, zaś na czwarte i kolejne dziecko 66 zł. Rodziny, w których wychowuje się co najmniej troje dzieci, otrzymają też dodatki: 50 zł na trzecie dziecko i po 50 zł na każde kolejne. Jeśli dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek, chodzą do szkoły, rodzina otrzyma dodatek: 90 zł jako wyprawkę szkolną – dodatek jednorazowy, oraz 80 zł co miesiąc na dziecko niepełnosprawne, jeśli uczy się poza miejscem zamieszkania.

CO ZAWIERA TESTAMENT?

Ostatnią wolę, czyli testament, można spisać własnoręcznie na zwykłej kartce papieru lub skorzystać z pomocy notariusza. Testament musi być opatrzony datą i własnoręcznym podpisem. Powinny w nim być wskazani spadkobiercy. Może to być jedna osoba lub więcej. Nie ma ograniczenia ich liczby. Jeśli w testamencie nie będzie konkretów co do podziału majątku, to spadkobiercy odziedziczą go w równych częściach. Testament może zawierać polecenie dla spadkobierców. Np. prośbę o założenie fundacji lub oddanie części majątku dla domu dziecka itp. Nie mają natomiast znaczenia żadne uwagi dotyczące życia spadkobierców, np. żądanie rozwodu czy zamążpójścia wnuczki atp. Spadkobiercy pominięci w testamencie mają prawo do tzw. zachówku.

WARTO WIEDZIEĆ

- Jeżeli mamy działkę pracowniczą, to możemy na niej palić śmieci tylko wtedy, gdy znajduje się ona w odległości co najmniej 100 m od lasu. O swoich zamiarach powinniśmy jednak powiadomić sąsiadów.

- Przy wyborze imienia dla naszego dziecka kierownik USC może nam odmówić przyjęcia naszego wniosku dotyczącego imienia. Dotyczy to np. sytuacji, w których imię składa się z więcej niż dwóch imion. Nie może to być również imię mające formę zdrobniałą ani też nie pozwalające odróżnić płeć dziecka. (js)

HVIEZDY O NÁS

KOZOROŽEC (22.12.-20.1.)

Najbližšie obdobie ti prinesie trochu zmien, najmä v osobnom živote. Preto sa musíš venovať viacj rodine, ktorú si trochu zanedbal. Väčšiu pozornosť venuj financiam, ale s väčším úspechom môžeš rátať až koncom mesiaca. Nezabúdaj ani na svoje zdravie.

VODNÁR (21.1.-18.2.)

Bude to mesiac zaujímavý, ale aj veľmi rušný, hned od prvých dní. Už vtedy sa ti naskytne príležitosť zlepšiť si hmotnú situáciu. V polovici mesiaca prídu problémy, ktoré musíš pozorne riešiť. Zato koncom mesiaca sa čaká milé spoločenské stretnutie.

RYBY (19.2.-20.3.)

Onedlho sa ocitneš v úplne novej situácii, ktorá sa natoľko prekvapí, že nebudeš vedieť, ako sa máš zachovať. Čoskoro však vysvetne, že sa vlastne nič nestalo, len ty sa musíš trochu zmeniť. Koncom mesiaca sa čaká vážne rozhodnutie, ktoré už oddávna očakávaš.

BARAN (21.3.-20.4.)

V najbližších dňoch sa iste nebudeš sfašovať na nudu a dlhé chvíle. Ocitneš sa v strede nových udalostí, ktoré sa potešia a pomôžu ti vyriešiť niektoré starosti. Chop sa iniciatív a otvoria sa pred tebou nové možnosti. Snaž sa ich nepremáriť.

BÝK (21.4.-20.5.)

Čaká sa dobrý mesiac, aj keď v istej záležitosti zažiješ sklamanie, hoci si bol presvedčený, že sa mu vydneš. Polož si otázku, či si si nebol príliš istý, že si sa prestal staráť o svoje záležitosti? Ešte nie je všetko stratené, môžeš ešte veľa napraviť.

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

Čakajú sa viaceré vážne rozhodnutia. Musíš rátať so zmenami, ktoré – čo sa zanedlho ukáže – budú najlepším východom. Musíš si však všetko dobre premysliť a potom energicky konat. Venuj viac pozornosti rodine a jej problémom.

RAK (22.6.-22.7.)

V práci a aj osobnom živote by malo byť všetko dobre.

Nebude to súčasť ideálne, ale napr. isté tvoje staré prianie sa konečne splní. Ani v tomto období sa nevyhneš istým finančným problémom, ale do konca mesiaca sa všetko pomaly urovná.

LEV (23.7.-23.8.)

Po vážnych rozhodnutiach z uplynulého obdobia sa obzor konečne vyjasní. Máš možnosť vyhnúť sa viacerym tažkostiam, s ktorými si sa boril niekoľko týždňov. Niekoľko otázok týkajúcich sa práce, ale aj rodiny, si však bude vyžadovať tvoju zvýšenú pozornosť.

PANNA (24.8.-23.9.)

Mal by to byť pre teba významný mesiac – s dôležitými rozhodnutiami, ktoré budú mať pre tvoju budúlosť podstatný význam. Na druhej strane isté nedorozumenie s niekym blízkym ti trochu pokazí náladu, ale nakrátko. Veď po búrke prichádza aj slnko

VÁHY (24.9.-23.10.)

Nezdá sa ti, že ovzdušie okolo teba je trochu napäťe? Rád mávaš iný názor ako ostatní a baví sa diskutovať budť inak prejavovať svoju mienku. Nepreháňaj s tým, tvoje okolie je večnými spormi už unavené. Snaž sa priznať pravdu aj niekomu inému.

ŠKORPIÓN (24.10.-22.11.)

Najbližší mesiac bude rozmanitý, diferencovaný, v ktorom sa budú striedať dobré dni s horšími. Zachovaj pokoj a nepláš sa. So svojimi tažkostami si poradíš, aj keď sa to bude stať trochu nervov. Ostatne nebude to také zlé, tých dobrých dní bude oveľa viac.

STRELEC (23.11.-21.12.)

Zanedlho sa ocitneš v dosť ošemetnej situácii, z ktorej, aspoň spočiatku, nebudeš vedieť vybrdnúť. Musíš si všetko dobre premysliť. V zamestnaní sa čaká istá zmena, ktorá ti nebude po vôle. Trochu diplomacie však veci iste neuškodí a uľahčí ti prispôsobiť sa novým podmienkam. (jš)

NÁŠ TEST

L'abko podľahnete láske?

1. Akú farbu máte najradšej?

a/ modrú – 5; b/ červenú – 3; c/ bielu – 1.

2. Ako by ste sa charakterizovali?

a/ pokojná a spoločnosť – 3; b/ spontánny a trochu ľahkomyselný – 1; c/ otvorený a impulzívny – 5.

3. Ktorého psíka by ste si vybrali?

a/ rotvajlera – 1; b/ pudla – 3; c/ kokeršpaniela – 5.

4. Veríte v lásku na prvý pohľad?

a/ ani neviem – 3; b/ nie, je to hlúpost – 1; c/ áno, taká na mňa raz čaká – 5.

5. Mali ste ako dieta veľa idolov?

a/ áno, veľa – 5; b/ priemerne, ako ostatní – 3; c/ nie – 1.

6. Išli by ste na dovolenku so zoznamovanou kanceláriou?

a/ neviem, to mi nikdy nenapadlo – 1; b/ ani náhodou – 3; c/ áno, a prečo nie – 5.

7. Čo je podľa vás vo vzťahu dôležité?

a/ dôvera – 5; b/ vernosť – 1; c/ rovnosť – 3.

8. Aké vyznanie by ste použili?

a/ ty si teda kus – 1; b/ nemôžem bez teba žiť – 5; c/ veľmi sa mi páčiš – 3.

9. Nejaký vás dobrý známy vás nečakané pobožká na ústa. Ako zareagujete?

a/ vydesím sa – 1; b/ pozor, mám nádchu – 3; c/ super nápad – 5.

10. Je pre vás problém dať voľný pribeh svojim citom?

a/ nie, nerobí mi to problém – 5; b/ ako kedy – 3; c/ je to pre mňa veľmi tažké – 1

VYHODNOTEŇIE

10-18 bodov: Ste veľmi plachý a opatrný človek. Radšej vyčkávate, kým prejavíte svoje city. Snažíte sa, niekedy možno až príliš, riadiť rozmum. Občas by ste mali počúvať aj srdce. Vyhodou je, že len sotva naletíte niekomu, kto by vás chcel zneužiť.

19-38 bodov: Ked stretnete „sympaťáka“ opačného pohlavia, nestratíte hned hlavu. Nebrániť sa novým zážitkom, ale svoje city dokážete ovládnuť. Lásku vychutnávate každým dúškom, ale len kým svojmu partnerovi skutočne dôverujete.

39-50 bodov: Vždy niekto rozbúcha vaše srdce. V mnohých prípadoch je to trocha unáhlené. Slová „milujem ťa“ používate až veľmi často. Je sice dobre, že viete prejavíť svoje city, ale na druhej strane by ste mali počkať a povedať ich niekomu pre vás naozaj výnimočnému. (jš)

MENO VEŠTÍ

BOŽENA – milé, pokojné, radostné a vierohodné meno.

Toto meno sa pomaly stáva čoraz vzácnejšie, keďže ho začínajú vytlačovať nové, vraj módnejšie mená. Božena býva obyčajne svetlou alebo občas aj tmavšou blondínkou, prípadne hnedovláskou, s modrými, šedými, zelenými, hnedými a niekedy aj čiernymi očami. Žena s týmto menom pochádza najčastejšie z remeselnickej rodiny, bud rodiny pracujúcej inteligencie. Už od detstva má

zmysel pre povinnosť, je veľmi statočná, veselá, dobromyselná a vtipná. V rodine je spravidla najstaršia z detí a preto sa často musí staráť o mladších súrodencom. Základnú a strednú školu končí bez väčších problémov. Máva humanistické a umelecké nadanie. Býva znamenitou organizátorkou, skvelou pracovníčkou a keď sa stáva vedúcou, aj na tomto poste si dobre plní svoje povinnosti. Božena býva najčastejšie novinárkou, herečkou, maliarkou, učiteľkou alebo lekárkou.

Vydáva sa pomerne neskoro a berie si dobrého, pokojného, statočného a veľmi starostlivého človeka. Žijú spolu do neskorej staroby bez väčších problémov a finančných starostí. Božena máva jedno buď dve deti, ktoré sa veľmi ponášajú na otca. Je pre ne dobrú a starostlivou matkou. Pre svojho manžela je taktiež milou, starostlivou a pozornou ženou. K ľuďom je vždy srdečná a milá, ochotná – keď treba – podať pomocnú ruku. Už od školských rokov plní rôzne verejné funkcie, v ktorých si získava plnú dôveru. Božena je považovaná a výnimocne pocitívho a solídneho človeka, na ktorého sa možno vždy spoľahnúť. (jš)

SNÁR

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predsudok našich babičiek. Je to predsa zábava. A čo, keď sa vám dobrý sen splní? Tak teda, keď sa vám sníval:

- Kabát, svetlý – niekto vás neuznáva; čierny – vyniknete v povolani; pekný a drahý – čaká vás väčší finančný príjem; tesný – niekto vás ohovára; roztrhaný – dostanete sa do ľažkej finančnej situácie; darovaný – niekto cudzí vám prinesie šťastie; prať ho – dostanete pracovitú manželku; plný flakov – niekto o vás klebetí; obliekať si ho – radosť a šťastie v súkromnom živote.
- Kamenná dlažba – pevná, rovná životná cesta.
- Klubko – mnoho námahy, málo zisku.
- Klarinet počuť – ocitnete sa v nudnej spoločnosti.
- Klobučník – vaša námaha je zbytočná.
- Kobyla – finančný príjem, bohatý zisk..
- Kosiť nezrelé obilie – nepríjemnosti v práci; zrelé oblie – pred vami pekné vyhliadky; zelenú trávu – chráňte sa pred neistými známostami; suchú trávu – neúspech v práci.

- Košeľa, obliekať si ju – vyhnete sa nepríjemnostiam; vyzliekať si ju – podceňovanie blízkej osoby; potrhaná – dočkáte sa sklamania; šiľ ju – šťastie v láske; prať veľmi zašpinenú – onemocnenie v rodine, mať ju oblečenú – dajte si pozor na svoju česť.

- Krabica, stratiť ju – nejaká výhra; nájsť ju – dozviete sa príjemnú správu; s tabakom – príjemná milá ználosť; malovaná – radosť, potešenie; zlatá alebo strieborná – bohatstvo; dostať do daru – uznanie a úcta. (jš)

Manžel sa rozhoruje nad ženinými rozmarmi.

- Ako môžeš nosiť parochnú z vlasov, ktoré patrili inej žene?

- A ty ako môžeš nosiť kožené rukavice z kože, ktorá patrila inému teľaťu?

* * *

Žena kričí na muža v kuchyni:

- Poponáhľaj sa s tým riadom. Hostia ti už chcú pripítiť k narozeninám.

* * *

V televízii dávajú reklamu na krém, ktorý omladzuje. Babku to zaujme a pošle dedka, aby krém kúpil. Večer si krém natrú na chlieb a babka ráno hovorí:

- Naozaj to účinkuje. Bežala som na záchod ako štrnášťročná.

- To je nič, hovorí dedko. Ja som sa v noci pustil do gatí ako dvojročný.

* * *

V priekope pri ceste leží opitý muž. Okolo idú dvaja kamaráti a hovoria si:

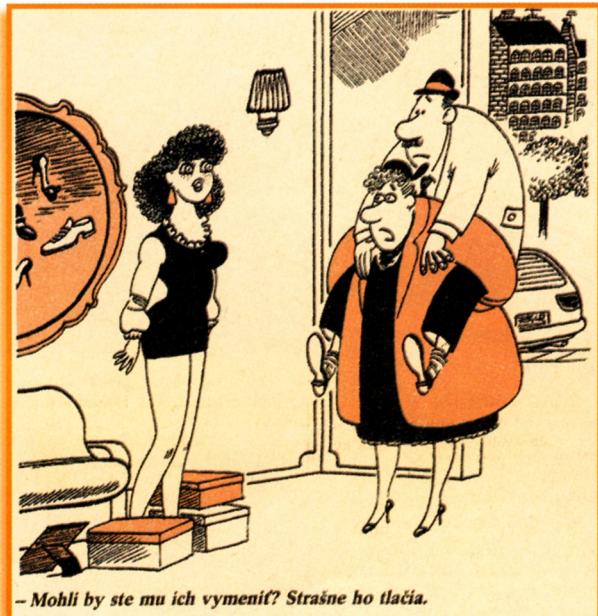
- No pozri, jeho škoda nie je, ale tie pekné šaty celé od blata...

V tom opitý zdvihne hlavu a povie: - Kto si neprepije, nemá.

* * *

Otec so synom idú cez park a syn sa pýta:

- Oci, kto je ten pán a tá slečna a čo robia v tom kroví?

– Mohli by ste mu ich vymeniť? Strašne ho tlacia.

- Pozeraj sa inde, synček. Ale keď sa už pýtaš, je to náš riaditeľ a jeho sekretárka. On jej akurát plánuje materskú dovolenkú.

* * *

Mladá žena práve porodila. Príde gynekológ a dohovára jej:

- Viete, slečna, odporúčal by som, aby ste sa v budúcnosti vyvarovali skupinového sexu. Váš syn je čiernej pleti, má ryšavé vlasy a modré oči.

- Pán doktor, ale neštéká, však nie?

* * *

Mišo hovorí kolegyni:

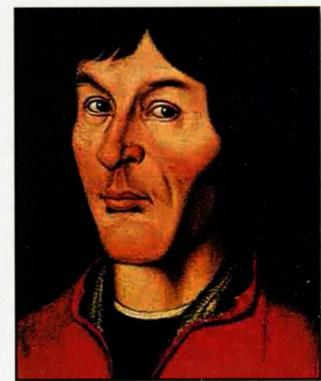
- Viem absolútne super, bomba, fantastický vtip. Keď ti ho poviem, od smiechu ti odpadnú prsia. Aha... Ako vidím, tebe ho už niekto hovoril.

Fajčenie znižuje úroveň inteligencie

(IQ). Dlhodobé fajčenie spôsobuje znižovanie inteligenčného kvocientu, dokázali posledné výskumy amerických expertov. Americkí vedci z Michiganskej univerzity prišli na to, že vôbec nie je pravdivá téza o tom, ako cigarety pomáhajú fajčiarom v koncentrácií, naopak - prostredníctvom fajčenia dochádza k neurochemickým účinkom na organizmus a poškodzovaniu ciev a žil, ktorími prúdi krv do mozgu. Vedci prostredníctvom výskumu na 172 respondentoch potvrdili aj skutočnosť, že škodlivé účinky na ľudský organizmus má i nadmerná konzumácia alkoholu - najnižšie IQ mali totiž tí, ktorí veľa fajčili a pri tom popíjali alkohol. (Bleskovky)

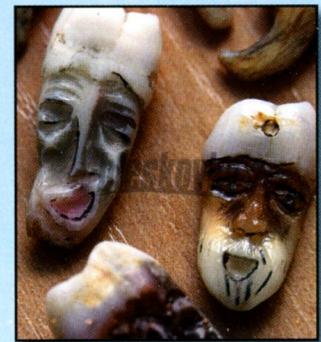
Mikuláš Koperník - Poľskí archeológovia zrejme našli miesto, kde je pochovaný matematik, astronóm a lekár Mikuláš Koperník. Po roku pátrania v hrobkách katolíckej katedrály v meste Frombork objavili lebku vedca. Podľa vedúceho archeologického tímu Jerzego Gassowského sú takmer na sto percent istí, že je to Koperník. Fragmenty lebky našli ešte v auguste. Po rekonštrukcii súdnymi znalcami sa ukázalo, že tvárová časť sa zhoduje s dochovaným opisom a Koperníkovým autoportrétom, na ktorom je zobrazený aj so zlomeným nosom. Na lebke je aj stopa po reznej rane nad ľavým okom, ktorá zodpovedá jazve zachytenej na spomínanom obraze. Koperník sa preslávil objavom, že nie Zem, ale Slnko je stredom vesmíru, a že Zem je len jednou z planét, ktoré okolo neho obiehajú. Tak rozmetal tradičnú, platnú a nedotknuteľnú ptolemaiovskú náuku o svetovej sústave, ktorá tvrdila, že stredom vesmíru je Zem. Koperník zomrel v roku 1543 vo veku 70 rokov. (Nový Čas)

Obezita, metla na bohatých! Byť obéznym môže byť pre vašu pečeň škodlivejšie než byť pijanom, vyplýva z najnovšieho výskumu austrálskych vedcov. Štúdia odborníkov z University of Western Australia zistila, že zatiaľ čo mierne až silné užívanie alkoholu zdvojnásobuje riziko abnormálnej pečene, obezita zvyšuje toto riziko až sedemnásobne. Gastroenterológ Leon Adams, ktorý skúmal vyše 2500 ľudí, varuje, že výsledky jeho štúdie sú dôvodom pre obavy, pretože až 60 percent austrálskych dospelých trpí v súčasnosti nadváhou alebo obezitou. Podľa neho ak sme obézni, máme už jeden rizikový faktor pre ochorenie pečene, a ak pijeme alkohol v miernom alebo veľkom množstve, tým len prilievate olej do ohňa. (Bleskovky)

Sošky zo zubov. Ruský zubárik Igor Tsarik spojil svoju profesiu s koničkom. Zuby, ktoré vytrhne svojim pacientom, totiž využíva ako materiál pre miniatúrne sochy. Z pokazených častí chrupov svojich pacientov vyrába vo voľnom čase pomocou zubných vráťačiek a ďalších nástrojov predovšetkým tváre. Ako však sám hovorí, dokáže spracovať aj iné námety. (Nový Čas)

Návrat stredoveku v Amerike. Starosta mesta Las Vegas v americkom štáte Nevada Oscar Goodman odporúča sprejerov trestať odrezaním palcov. V miestnej televízii vyhlásil, že vo Francúzsku sa kedysi ľuďom stínali hlavy, keď spáchali ľažký trestný čin. Možno by sa im tie palce mali rezať rovno pred bežiacimi kamerami. Goodman sa zároveň postažoval na najnovšie graffiti, ktoré sa objavili na protihlukovom murenej z diaľnic. Starosta by preto rád zaviedol fyzické tresty pre mladistvých páchateľov. (TASR)

Viera Britov. Briti vo väčšej mierе veria na duchov ako v boha. Vyplýva to z prieskumu, ktorý pri príležitosti Haloweenu uskutočnila britská spoločnosť Choice UK. Z 2012 opýtaných, ktorí sa vyjadrili o svojej vieri v nadprirodzené bytosti, je až 68 percent presvedčených o existencii duchov, pričom 55 percent vyznáva výlučne vieri v boha. Ďalšie zaujímavé výsledky hovoria, že 26 percent Britov nedá dopustiť na existenciu UFO, 19 percent verí v reinkarnáciu a štiri percentá sú presvedčené o existencii slávnej mýtickej príšery v jazere Loch Ness. Podľa prieskumu 12 percent Britov už malo tú česť sa osobne stretnúť s duchom. Až dve tretiny opýtaných (asi 76 percent) pritom uviedlo, že rôzne televízne reality šou a filmy ako napríklad Záhadu Blair Witch v nich upevnilo vieri v nadprirodzené bytosti. (TASR)

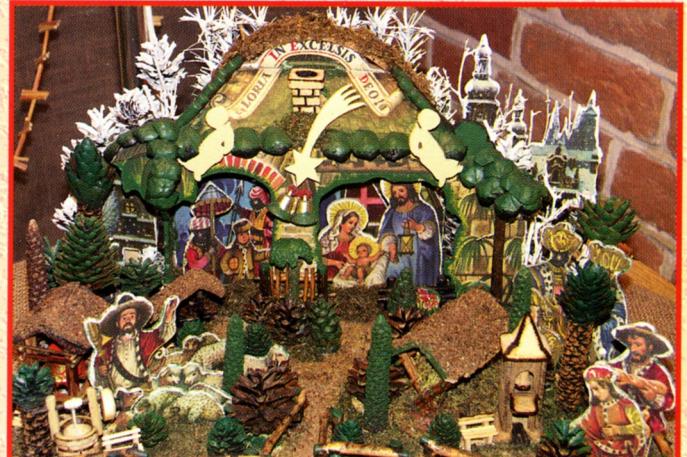

Spíme, koľko len vládzeme! Nedostatok spánku totiž robí z človeka „tučné, hlúpe a choré“ stvorenie, tvrdia nemeckí odborníci. Podľa profesora Jürgena Zulleya, výskumníka v oblasti spánku a lekára regensburskej Univerzitnej nemocnice ak málo spíme, zmenšujú sa nám pamäťové schopnosti. Podliehame viac chorobám, pretože málo spánku ničí srdce, krvný obeh, žalúdok a vnútornosti. Počas spánku sa v tele produkuje hormón, ktorý zmenšuje apetít. Ak sa tvorba hormónu preruší, pretože neposkytujeme telu spánok po celú noc, pocitujeme hlad rýchlejšie, čoho dôsledkom sú naše náhle invázie do chladničky. Podľa jeho slov by sme mali neprerušene spať každú noc minimálne sedem hodín. (TASR)

Dušan Puček, Žilina

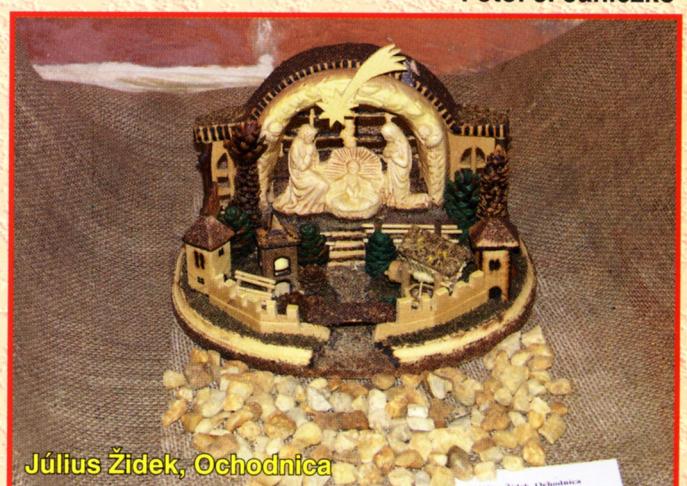
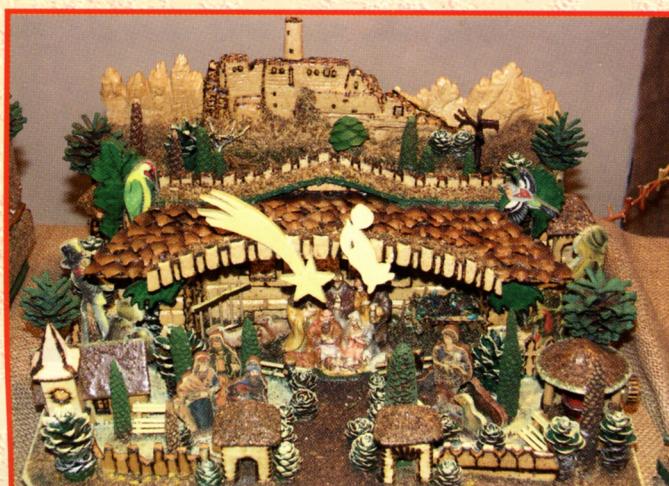

Jozef Práznovský, Žilina

SLOVENSKÉ BETLEHEMY NA VÝSTAVE V KRAKOVE

Foto: J. Janiczko

Július Židek, Ochodnica

Marián Palko, Štiavnik

Marián Palko, Štiavnik
SPOLEČENSTVÍ ŠTIAVNICKÝ REZBAROV

Jozef Hruboš, Štiavnik

Pohľad na Čiernu Horu od Jurgova. Foto: A. Klukošovská

DRUKARIA

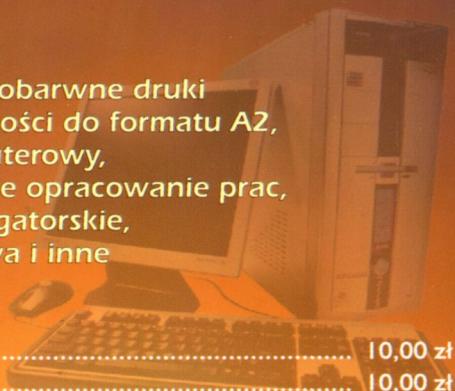
Towarzystwa Słowaków w Polsce

adres biura Zarządu Głównego TSP:

ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków
tel.: (012) 634-11-27, 632-66-04, 633-09-41
fax: (012) 632-20-80
e-mail: zg@tsp.org.pl
NIP: 676-01-12-788
nr konta: Bank Polska Kasa Opieki S.A.
III/O Kraków 36-1240-2294-1111-0000-3708-6972

Oferujemy:

- jedno- i wielobarwne druki wysokiej jakości do formatu A2,
- skład komputerowy,
- kompleksowe opracowanie prac,
- prace introligatorskie,
- wydawnictwa i inne

Polecamy do nabycia nasze publikacje:

■ Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.III</i> , (rocznik), Kraków 1995	10,00 zł
■ Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.VI</i> , (rocznik), Kraków 1999	10,00 zł
■ Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.VII</i> , (rocznik), Kraków 2000	10,00 zł
■ Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.VIII</i> , (rocznik), Kraków 2002	10,00 zł
■ Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.IX</i> , (rocznik), Kraków 2002	10,00 zł
■ J. Ciągwa, J. Szpernoga, <i>Słowacy w Powstaniu Warszawskim</i> , Kraków 1994	8,00 zł
■ Zbigniew Tobjański, <i>Czesi w Polsce</i> , Kraków 1994	10,00 zł
■ J. Ciągwa, <i>Dzieje i współczesność Jurgowa</i> , Kraków 1996	10,00 zł
■ H. Homza, St. A. Sroka, <i>Štúdie z dejín stredovekého Spiša</i> , Kraków 1998	11,00 zł
■ <i>Miejsce w zdarzeniu – antologia współczesnych opowiadań słowackich</i> , Kraków 1998	12,00 zł
■ Vlastimil Kovalčík, <i>Klucz Światła – wybór poezji</i> , Kraków 1998	13,00 zł
■ Pavol Országh Hviezdoslav, <i>Deti Prometeusa</i> , Kraków 1999	20,00 zł
■ <i>Klasyczująca poetyka Milana Rúfusa</i> , Regina Adamska-Matusiak, Kraków 1999	5,00 zł
■ <i>Miasta i Miejsca, Mestá a Miestá</i> , II polsko-słowackie spotkania poetów, Kraków 2001	10,00 zł
■ <i>Antologia współczesnej poezji słowackiej</i> , w przekładach Bohdana Urbankowskiego, Kraków 2002	15,00 zł
■ Julian Kwiek, <i>Z dziejów mniejszości słowackiej na Spiszu i Orawie w latach 1945–1957</i> , Kraków 2002	10,00 zł
■ <i>Spotkanie • Stretnutie</i> , polsko-słowackie spotkanie poetów Krakowa i Žiliny, Kraków 2002	7,00 zł